

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

David Tůma

**Odpovědnost za škodu z provozní činnosti
podnikatele**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Čech, LL.M., Ph.D.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 4. 12. 2023

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 115 228 znaků včetně mezer.

V Praze dne 4. prosince 2023

David Tůma

Rád bych tímto poděkoval vedoucímu mé diplomové práce, JUDr. Petru Čechovi, LL.M., Ph.D., za cenné rady a podněty při psaní této práce.

Obsah

Obsah.....	4
Úvod.....	5
1. Vznik a inspirační zdroje odpovědnosti za škodu z provozní činnosti	7
1.1. Od římského práva do 1. 1. 2014	7
1.2. Principy evropského deliktního práva.....	11
1.2.1. Obrácení důkazního břemene a objektivní odpovědnost v PETL.....	12
2. Systematické zařazení odpovědnosti za škodu z provozní činnosti a příbuzné skutkové podstaty	15
2.1. Odpovědnost za provoz zvláště nebezpečný	15
2.2. Odpovědnost za škodu na nemovité věci	16
2.3. Další skutkové podstaty	18
2.4. Dílčí závěr	19
3. Smysl, účel a povaha odpovědnosti za škodu z provozní činnosti.....	21
3.1. Ulehčení důkazního břemene poškozeného	21
3.2. Odpovědnost za riziko.....	22
3.3. Povaha odpovědnosti za škodu z provozní činnosti.....	26
3.4. Dílčí závěr	30
4. Rozbor odpovědnosti za škodu z provozní činnosti.....	31
4.1.1. „Kdo provozuje závod nebo jiné zařízení sloužící výtěžné činnosti“ – otázka subjektu odpovědnosti.....	31
4.1.1.1. Závod	31
4.1.1.2. Jiné zařízení sloužící výtěžné činnosti	31
4.1.2. „nahradí škodu vzniklou z provozu“ – otázka rozsahu odpovědnosti.....	38
4.1.2.1. Úvod do rozlišovacích kritérií	38
4.1.2.2. Další příklady z judikatury.....	41
4.1.2.3. Škoda způsobená lidskou činností jako škoda z provozní činnosti	44

4.1.2.4. Provozní činnost a protiprávnost.....	46
4.1.3. „Povinnosti se zproští, prokáže-li, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo.“ – liberační důvod	47
Závěr.....	49
Seznam použitých zdrojů	51
Abstrakt	51
Klíčová slova.....	56
Abstract	57
Key words	57

Úvod

Deliktní právo v užším (svým způsobem tradičním) smyslu je chápáno jako úprava objektivním právem zakázaných jednání a odpovědnosti¹ za škodu způsobenou jejich porušením.² Předpokladem odpovědnosti je tak obecně vzato zaviněné protiprávní jednání původce škody, které ke vzniku škody prokazatelně vedlo. V některých případech ovšem zákonodárce úpravu odpovědnosti za škodu rozšiřuje na případy, ve kterých původce škody jednal nejen nezaviněně, nýbrž dokonce v souladu s právem. Typickým příkladem je odpovědnost za škodu způsobenou na věcech vnesených.

Zvláštní místo v právním řádu pak zaujímá úprava odpovědnosti za nejrůznější druhy provozů. Původcem škody se může stát provozovatel drážní dopravy, výrobního závodu, lomu či banky. V některých případech bude poškozenému za škodu odpovídat, v jiných nikoliv. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“) rozlišuje odpovědnost za škodu způsobenou provozem prostým (bez přívlastku), zvláště nebezpečným a provozem dopravních prostředků. Mezi škody způsobené provozem lze pak z historických důvodů řadit i škodu na nemovité věci.

Záměrem této diplomové práce je vymezit předpoklady odpovědnosti za škodu z provozní činnosti podle § 2924 OZ se zaměřením na výklad pojmu *provoz*. Domnívám se, že význam tohoto pojmu nemusí být na první pohled zřejmý, stejně jako nemusí být zřejmý ani smysl a účel této odpovědnosti, přičemž jak bude dále rozvedeno, názory na obojí se různí, zejména v důsledku změn přivedených v rámci rekonstrukce. Kromě výše uvedeného je záměrem této práce taktéž § 2924 OZ zařadit do kontextu relevantních ustanovení a zodpovědět na otázku, zda ustanovení zakládá subjektivní, či objektivní odpovědnost provozovatele.

Za účelem výše uvedeného je v práci uvedena analýza různých názorů právní doktríny, které jsou poté konfrontovány s judikaturou Nejvyššího soudu. Jsem přesvědčen, že právě ustálená rozhodovací praxe Nejvyššího soudu má z množiny gnozeologických pramenů práva nejpodstatnější vliv na výklad posuzovaného ustanovení (nejen) v praxi.

V první kapitole diplomové práce je úvodem znázorněn vývoj právní úpravy, od nastínění kořenů objektivní odpovědnosti v římském právu, přes rakouský obecný zákoník občanský až

¹ Přestože je to nejspíš zřejmé z kontextu, považuji za vhodné zdůraznit, že pojem odpovědnost je v této diplomové práci chápán ve smyslu retrospektivním, tj. ve smyslu povinnosti nahradit škodu tak, jak ji chápe současná právní úprava.

² Viz TICHÝ, L., HRÁDEK, J. *Deliktní právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 3, marg. č. 1.

k současně platnému kodexu. Ve stejné kapitole je taktéž současný kodex zasazen do kontextu s jedním z nejvýznamnějších evropských unifikačních projektů deliktního práva, který na jeho podobu měl bezpochyby vliv.

Ve druhé kapitole se věnuji systematickému zařazení odpovědnosti za škodu z provozní činnosti. V jednotlivých podkapitolách nastiňuji úpravu jiných provozů, s tím, že závěry v těchto podkapitolách mají vzhledem k záměru této práce spíše povahu exkursu, zároveň z nich však má vyplynout negativní vymezení prosté provozní činnosti.

Záměrem třetí kapitoly je pak provést historický a teleologický výklad ustanovení, jakož i odpovědět na otázku, zda § 2924 OZ zakládá subjektivní, či objektivní odpovědnost.

V poslední kapitole pak s ohledem na závěry, které jsem učinil v předchozích kapitolách, provádím samotnou analýzu ustanovení § 2924 OZ, přičemž je systematicky postupováno podle vyjádření slov v zákoně. Samostatnou podkapitolu v jejím rámci tvoří i výklad pojmu *jiného výdělečného zařízení*, která vzhledem k názvu této práce má taktéž spíše exkursní povahu, avšak zároveň by měla obsahovat závěry použitelné i pro podnikatelské prostředí. Krátce je pojednáno taktéž o liberačním důvodu, jehož podrobná analýza ovšem není záměrem této práce, kdy i jeho smysl a šíře však je nastíněna nepřímo.

1. Vznik a inspirační zdroje odpovědnosti za škodu z provozní činnosti

1.1. Od římského práva do 1. 1. 2014

Prapočátky dnešní úpravy odpovědnosti za (nebezpečnou) provozní činnost lze hledat v římskoprávní odpovědnosti za tzv. *receptum nautarum cauponum stabulatorium*, tj. odpovědnosti lodníků, hostinských a majitelů stájí za věci převzaté.³ Přestože základ odpovědnosti byl zjevně odlišný, jednalo se o první případ odpovědnosti za škodu bez ohledu na zavinění, původně dokonce bez možnosti liberace. Později byla rozšiřována i na další případy, jako je provoz železnice, dopravních prostředků, a konečně i na provoz zvláště nebezpečný.⁴

Obecný zákoník občanský (zákon č. 946/1811 Sb. zák. soud., chcete-li, „ABGB“, dále však jen jako „OZO“) původně ve svém § 970 ohledně odpovědnosti hostinských (jakož i lodníků a povozníků) za škodu na vnesených věcech stanovil, že tito odpovídají jako schovatel, s odkazem na § 1316 OZO. Odpovědnost za škodu byla ovšem řešena pomocí obecných ustanovení (§ 1295 an.). Hostinští tak za vnesené věci odpovídali s ohledem na zavinění. Změnu přineslo císařské nařízení č. 69/1916 Ř. z., jímž se vydává třetí částečná novela k obecnému zákoníku občanskému. S účinností od 1. 1. 1917 došlo k novelizaci § 970, nyní s výstižným nadpisem „Přijetí hosta“, kdy došlo k obrácení důkazního břemene a hostinští za přijaté věci nyní odpovídali, dokud neprokázali, „že škoda není ani zaviněna jimi nebo jejich lidmi ani způsobena cizími osobami, jež z domu odcházejí a do něho přicházejí.“ Hostinští tak odpovídali fakticky objektivně, když se jim přičítalo zavinění jak jejich zaměstnanců, tak cizích osob, které se v místě pohybují. OZO v dobách Rakouska-Uherska nebyl jediným zákonem, který objektivní odpovědnost podnikatele upravoval. Melzer zmiňuje např. zákon č. 27/1869 ř. z., o ručení železnic za tělesné poškození a zabití lidí způsobené na železnicí, který pro drážní společnost stanovoval taktéž objektivní odpovědnost.⁵

³ Dle Ottova slovníku naučného znamenalo *receptum nautarum cauponum stabulatorium* „závazek lodníkův a hostinských, vrátiti věci, jež jim anebo jejich lidem u provozování živnosti byly od cestujících nebo hostův odevzdány nebo do místnosti přineseny; majetníci řečených živností měli povinnost věnovati věcem přijatým zvláštní pozornost a péči (*custodia*) a byli povinni nahraditi škodu, i když věci byly třeba jen náhodou poškozeny nebo ztraceny; závazku toho byli prosti jen, jestliže dokázali, že škoda způsobena byla pohromou neodvratitelnou (*vis maior*).“ (Ottův slovník naučný. Dvacátýprvý díl. Praha: J. Otto, 1904. s. 353. [Dostupné online.](#))

⁴ MELZER, F. Úvodní výklad k § 2924 an. In: MELZER, F., TÉGL, Petr, eds. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX, § 2894-3081*. Praha: Nakladatelství Leges, 2018, s. 443, marg. č. 33. ISBN 978-80-7502-199-1.

⁵ *Ibidem*, marg. č. 37.

Pro české právní prostředí je však stěžejní zejména Randův návrh nového § 1317 OZO, publikovaný v roce 1908, který měl za cíl zakotvit obecnou odpovědnost za škodu spojenou s provozováním živnosti. Objektivní odpovědnost s možností liberace „*důkazem neodvratitelné náhody nebo vlastního zavinění poškozeného nebo třetí osoby, za kterou neodpovídá*“ měla stíhat provozovatele živností „ve velkém“, se kterými je spojen vysoký potenciál nebezpečí (v návrhu jsou zmíněny továrny, lodní plavby, doly nebo lomy, při kterých je užívána živelní síla nebo jsou vyráběny nebo používány výbušné látky). Kromě toho byla navrhována i odpovědnost za škodu vzniklou v souvislosti se živností, která „ve velkém“ provozována nebyla. Provozovatel živnosti nikoliv „ve velkém“ se mohl „*zprostit odpovědnosti důkazem, že při provozování dostal pečlivosti požadované platnými předpisy nebo vyžadované v obchodním styku*“.⁶

Randův návrh je pro české prostředí důležitý zejména proto, že později sloužil jako základ úpravy odpovědnosti za provoz v rámci vývoje nového československého občanského zákoníku.⁷ Vládní návrh občanského zákoníku z roku 1937 (dále jen „**OZ 1937**“) pak rozlišoval podnik „kromobyčejně nebezpečný“⁸, pro který stanovoval přísnou objektivní odpovědnost (podobně jako Randova živnost provozovaná „ve velkém“), a podnik „nebezpečný“⁹, pro který byla stanovena odpovědnost za škodu o něco méně přísná, neboť se provozovatel mohl odpovědnosti zprostit nejen poukazem na vyšší moc, jako to mohl učinit i provozovatel podniku kromobyčejně nebezpečného, nýbrž také s poukazem na to, že provozovatel vynaložil potřebnou péči (§ 1122 OZ 1937).¹⁰

Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník (dále „**OZ 1950**“) upravoval pouze odpovědnost za škodu způsobenou provozem zvláště nebezpečným, a to v § 351. Jak vyplývá ze znění tohoto ustanovení, provozovatel za škodu odpovídal bez ohledu na zavinění, přičemž se mohl

⁶ Ibidem, s. 444, marg. č. 40. Tam odkazováno na: RANDA, A. *Die Schadenersatzpflicht nach österreichischem Rechte insbesondere aus Eisenbahn- und Automobilunfällen mit Bedachtnahme auf ausländische Gesetzgebungen*. 2. vydání. Wien: Manz, 1908, citováno podle vydání z roku 1913, s. 271–277.

⁷ Melzer, 2018, marg. č. 42. Tam odkazováno na: *Návrh subkomitétu pro revisi občanského zákoníku pro Československou republiku*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1924, s. 54, 155.

⁸ § 1152 OZ 1937: „*Kdo provozuje podnik kromobyčejně nebezpečný, odpovídá za škodu, ke které podnikání dalo příležitost. Odpovědnosti není, když škoda byla způsobena vyšší mocí, vlastním jednáním poškozeného nebo jednáním vyšší osoby jiné, za kterou podnikatel neodpovídá. Vyšší mocí je rozuměti neobyčejnou příhodu, která nemajíc původ v podnikání způsobem i silou přesahuje události, které lze očekávat podle pravidelného běhu.*“

⁹ § 1153 OZ 1937: „*Jde-li o provozování jiného podniku nebezpečného, odpovídá podnikatel rovněž za škodu, ke které podnikání dalo příležitost. Zprošťuje se však odpovědnosti také tehdy, když poškození nastalo přes to, že se dbalo veškeré pečlivosti podle poměrů potřebné (§ 1122).*“

¹⁰ Melzer, 2018, op. cit., s. 446, marg. č. 44, 45.

odpovědnosti zprostit, byla-li způsobena vyšší mocí. Odpovědnost za škodu vyvolanou působením prosté provozní činnosti své místo v OZ 1950 přímo sice neměla, avšak tyto případy bylo možné řešit podle § 350 OZ 1950, který upravoval odpovědnost za škodu způsobenou věcí, případně podle § 337 OZ 1950, stanovující obecnou skutkovou podstatu odpovědnosti za škodu.¹¹ Zásadním rozdílem mezi § 337 OZ 1950 a § 350 OZ 1950 bylo obrácení důkazního břemene ohledně zavinění, kdy zatímco v případě prvního ustanovení musel zavinění provozovatele prokázat žalobce, v případě druhého leželo důkazní břemeno na žalovaném.¹²

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „**OZ 1964**“) původně odpovědnost za škodu způsobenou provozem neupravoval. Náhrada škody způsobená provozem byla upravena vládními nařízeními,¹³ jejichž účelem však narozdíl od současné úpravy nebylo nahradit škodu každému, komu byla v souvislosti s rizikem spojeným s provozem socialistické organizace způsobena, nýbrž toliko vytvořit systém vypořádání nákladů a zdrojů mezi jednotlivými socialistickými organizacemi v rámci plánovaného hospodářství.¹⁴ Náhrady škody se tak např. nemohly domoci fyzické osoby.¹⁵

Po přechodné období po listopadu 1989 bylo zákonem č. 103/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje hospodářský zákoník, do zákona č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník (dále jako „**HZ**“) doplněno ustanovení § 145a, které normovalo odpovědnost za škodu způsobenou organizací jejím provozem. Téměř totožné ustanovení se pak stalo zákonem č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník, s účinností od 1. 1. 1991, součástí OZ 1964. Své místo zde skutková podstata zastávala v § 420a, systematicky zařazena mezi obecnou odpovědnost,¹⁶ nikoliv mezi případy odpovědnosti zvláštní, jak je tomu v současnosti. Ve výčtu zvláštních skutkových podstat odpovědnosti za škodu se nacházely vůči § 420a OZ 1964 speciální druhy odpovědnosti, např. provoz dopravy dle § 427 OZ 1964 a zejména pak provoz zvlášť nebezpečný dle § 432 OZ 1964.

¹¹ Jak naznačuje judikatura z tohoto období, zejména zpráva Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 11. 7. 1962, sp. zn. I Cp 35/62.

¹² Viz ibidem.

¹³ Např. vládní nařízení č. 46/1967 Sb., o vypořádání škod způsobených provozní hospodářskou činností socialistických organizací na hmotném majetku jiných socialistických organizací a o náhradách v investiční výstavbě.

¹⁴ Melzer, 2018, op. cit., s. 450, marg. č. 6.

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ Část šestá (odpovědnost za škodu a za bezdůvodné obohacení), hlava druhá (odpovědnost za škodu), oddíl první (obecná odpovědnost).

Odpovědnost za škodu dle § 420a OZ 1964 nastupovala, došlo-li ke způsobení škody v příčinné souvislosti s provozní činností, a to bez zřetele na to, kdo byl jejím provozovatelem.¹⁷ K náhradě škody dle ustanovení § 420a OZ 1964 tak nebyl povolán pouze podnikatel, nýbrž kdokoliv, kdo (soustavně) provádí činnost, která je organizována v určitém provozu.¹⁸

Samotná provozní činnost relevantní pro tuto skutkovou podstatu pak byla zákonodárcem v § 420a dále konkretizována, přičemž byly stanoveny tři případy provozní činnosti, a to a) samotná činnost nebo věc při ní použitá, b) vlivy provozu na okolí a c) škoda na nemovitosti. Odpovědnost byla koncipována jako objektivní s možností liberace. Škůdce se odpovědnosti mohl zprostit tím, že prokázal, že škoda byla způsobena neodvratitelnou událostí nemající původ v provozu anebo vlastním jednáním poškozeného (§ 420a odst. 3 OZ 1964).

Dne 1. 1. 2014 vstoupil v účinnost OZ, který nahradil OZ 1964. Základ odpovědnosti za prostou provozní činnost (§ 2924 OZ) zůstal od OZ 1964 nezměněn (je jím nadále provozní činnost), koncepčně se ovšem jazykové vyjádření skutkové podstaty od předešlého kodexu liší. Změnila se i idea systematického zařazení, kdy je odpovědnost za škodu z provozní činnosti zařazena mezi zvláštní skutkové podstaty delikt ní odpovědnosti do § 2924 OZ, přičemž došlo také k vydělení odpovědnosti za škodu na nemovité věci (§ 420a odst. 2 písm. c) OZ 1964) do samostatné skutkové podstaty dle § 2926 OZ. Odpovědnost za škodu způsobenou provozem zvlášť nebezpečným je taktéž samostatnou skutkovou podstatou, a to v § 2925 OZ.

Ustanovení o náhradě újmy v OZ přitom vychází dle důvodové zprávy z tradice české, vč. úpravy v OZO, ale taktéž z Principů evropského delikt ního práva (Principles of European Tort Law, dále jen „PETL“), z německého občanského zákoníku (§ 823 a násl.), z občanského zákoníku Québecu (§ 1457 a násl.) i z návrhu novely rakouského delikt ního práva.¹⁹

Změny v OZ oproti OZ 1964 lze shrnout následovně:

- a) Předně, k odpovědnosti již není povolán *každý*, nýbrž pouze ten, *kdo provozuje závod nebo jiné zařízení sloužící k v ýd ěle čné činnosti*. Dělicím kritériem je tedy, na rozdíl od výslovného znění § 420a OZ 1964, v ýd ěle čnost provozu. Je však třeba dodat, že znak v ýd ěle čnosti za účinnosti OZ 1964 dovodila judikatura Nejvyššího soudu, dle kterého

¹⁷ Ustanovení § 420a odst. 1 OZ 1964 znělo: „*Každý odpovídá za škodu, kterou způsobí jinému provozní činností.*“

¹⁸ Srov. ŠKÁROVÁ, Marta. § 420a [Škoda z provozní činnosti]. In: ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I, II. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1219, marg. č. 2.

¹⁹ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

je provozní činnost činností sledující hospodářský účel.²⁰ Důvodová zpráva k tomu uvádí, že půjde i o taková zařízení, která jsou financovaná z veřejných prostředků, přičemž jako příklady dává veřejné ústavy.²¹

- b) Dále došlo k nepatrné změně jazykové formulace výčtu případů, při kterých se jedná o škodu z provozní činnosti. Na rozdíl od OZ 1964 stanoví OZ to, že škodu podnikatel nahradí, *at' již byla způsobena vlastní provozní činností, věcí při ní použitou nebo vlivem činnosti na okolí*. Jak bude rozvedeno dále, v důsledku změny této formulace judikatura na otázku existence relevantního zdroje škody nahlíží poněkud odlišně. Některá rozhodnutí v mantinelech OZ 1964 rozlišují, zda byla škoda způsobena a) provozní činností nebo věcí při ní použitou, či b) vlivem činnosti na okolí. V mantinelech současné úpravy již k tomuto rozlišování nedochází.
- c) Posledně, došlo k zavedení podstatně mírnějšího důvodu pro zproštění odpovědnosti za škodu. Škudce se povinnosti nahradit škodu zproští tehdy, *prokáže-li, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo*. Jak bude rozpracováno níže, je to (v kombinaci s dalšími faktory) právě takto stanovený liberační²² důvod, který mnoho autorů vede k závěru o subjektivním charakteru odpovědnosti.

1.2. Principy evropského deliktního práva

Jak již bylo zmíněno výše, na podobu úpravy náhrady škody v OZ, a tím pádem i na podobu skutkové podstaty odpovědnosti za škodu z provozní činnosti jistě měly vliv i PETL.^{23 24}

²⁰ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 4. 2014, sp. zn. 25 Cdo 3997/2013, dle kterého je mj. právě hospodářský účel důvodem přísnější – objektivní odpovědnosti provozovatele. Nejvyšší soud zde dovodil, že provozní činnost mít nemůže město.

²¹ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

²² Resp. dle názoru těchto autorů exkulpační.

²³ Melzer, 2018, op. cit., s. 451, marg. č. 11.

²⁴ PETL je výsledkem několikaletých extenzivních komparatistických snah předních evropských civilistů, sepsané pod záštitou Evropské skupiny pro deliktní právo, jež mají za cíl vymezit nejdůležitější aspekty deliktního práva v evropských zemích (viz BUSNELLI, Francesco D., et al. *Principles of European Tort Law: Text and Commentary*. Springer, 2005, Preface). Toto dílo, prezentované roku 2005, zároveň představuje základ pro harmonizaci evropského deliktního práva (a v budoucnu možná i evropského občanského zákoníku). Koch uvádí, že PETL měl primárně sloužit jako společný rámec pro další vývoj národních zákonů a jednotnou evropskou legislativu. PETL by tak mohl zabránit vytváření dalších rozdílů v pravidlech na vnitrostátní i evropské úrovni. Koch taktéž připouští, že PETL byly vytvářeny s vědomím, že mohou potenciálně sloužit jako základ budoucí evropské kodifikace (viz KOCH, Bernhard A. *The "European Group on Tort Law" and Its "Principles of European Tort Law"*. The American journal of comparative law, 2005, 53.1: p. 189-205).

Argumentace odkazem na PETL je při výkladu § 2924 OZ používána nejen literaturou, ale i judikaturou. Proto je nutné se jimi zabývat i v této diplomové práci.

PETL neupravuje výslovně odpovědnost za škodu z provozní činnosti, v čl. 4:202 však upravuje odpovědnost podniku, která je odpovědnosti z provozní činnosti velice příbuzná.

Základ odpovědnosti dle čl. 4:202 PETL a § 2924 OZ je podobný. Čl. 4:202 PETL narozdíl od § 2924 OZ výslovně počítá i s odpovědností za pomocníky a odpovědnost za škodu nastupuje pouze v případě *poruchy*. *Poruchou* se pak rozumí odchylka od rozumně očekávaného standardu. V kombinaci s obrácením důkazního břemene o zavinění v případě odpovědnosti podniku dle čl. 4:202 PETL lze najít i paralelu s důvodem zproštění se odpovědnosti za provozní činnost dle § 2924 OZ. Koneckonců lze čl. 4:202 PETL považovat za inspirační zdroj současné úpravy § 2924 OZ a lze jím nepochybně argumentovat i při jeho interpretaci.

1.2.1. Obrácení důkazního břemene a objektivní odpovědnost v PETL

Obecně PETL počítá se třemi podobami odpovědnosti za škodu, a to a) odpovědnost za zavinění, kdy poškozený musí zavinění prokázat, jako obecné pravidlo,²⁵ b) odpovědnost za zavinění s obrácením důkazního břemene²⁶ a c) objektivní odpovědnost s možností liberace.²⁷ Absolutní objektivní odpovědnost PETL nezná. Odpovědnost podniku je pak systematicky zařazena mezi skutkové podstaty subjektivní odpovědnosti s obrácením důkazního břemene o zavinění.

OZ naproti tomu pracuje se čtyřmi podobami odpovědnosti za škodu, a to a) odpovědnost za zavinění, kde poškozený musí zavinění prokázat, kdy jediným příkladem je porušení dobrých mravů dle § 2909 OZ, b) odpovědnost za zavinění s obrácením důkazního břemene dle § 2910 OZ ve spojení s § 2911 OZ, případně § 2912 OZ jako obecné pravidlo, eventuálně dle zvláštních skutkových podstat, c) objektivní odpovědnost s možností liberace dle § 2913 a zvláštních skutkových podstat a d) absolutní objektivní odpovědnost (tj. bez možnosti liberace) taktéž dle zvláštních skutkových podstat.

Jako nejpodstatnější rozdíl OZ od PETL lze vnímat právě presumpci zavinění jako obecné pravidlo náhrady škody. Na skutečnost, že české právo je evropským unikátem co se obecné

²⁵ Díl III., hlava 4., oddíl 1 Podmínky odpovědnosti za zavinění.

²⁶ Díl III., hlava 4., oddíl 2 Obrácení důkazního břemene o zavinění.

²⁷ Díl III., hlava 4., oddíl 3 Odpovědnost bez zavinění.

presumpce zavinění týče,²⁸ upozorňuje i Widmer, když uvozuje odpovědnost za zavinění s obrácením důkazního břemene dle čl. 4:201 PETL. Současně uvádí, že ve spoustě právních systémů platí, že obrácení důkazního břemene je konstruováno tam, kde lze hovořit o zvýšeném riziku.²⁹ Úroveň rizika je pak důvodem pro zařazení konkrétních skutkových podstat do jednotlivých úrovní odpovědnosti z pohledu zavinění, jak naznačuje čl. 4:201 PETL³⁰ i komentářová literatura.³¹ O odpovědnosti podniku podle čl. 4:202 PETL tak lze říci, že zohledňuje zvýšené riziko spojené s provozem podniku, které je vyšší než „normální“ riziko spojené s běžnou lidskou aktivitou, ale zároveň nižší než „abnormální“ riziko spojené např. s provozováním atomové elektrárny.

Při rozlišování výše nastíněných tří úrovní rizika bude v této práci hovořeno o (i) běžném riziku, tj. riziku spojeném s běžnou lidskou aktivitou, (ii) vyšším riziku, tj. riziku, které je vyšší než běžné riziko, avšak nižší než abnormální riziko – pro tuto úroveň rizika je opodstatněné přesunutí odpovědnosti za škodu mající v něm původ do přísnější úrovně podoby odpovědnosti za škodu (typicky právě obrácení důkazního břemene) – a konečně, (iii) zvýšeném riziku, spojeném s provozováním činnosti, u které nelze předem vyloučit vznik závažné škody, tj. riziku abnormálním, odůvodňujícím ještě přísnější úpravu.

Widmer jako příklad subjektivní odpovědnosti s obrácením důkazního břemene uvádí čl. 2050 italského občanského zákoníku, dle kterého může původce škody prokázat, že „přijal veškerá

²⁸ Obrácení důkazního břemene ohledně zavinění jako obecné pravidlo není v českém prostředí novinkou. Již vládní návrh OZ 1937 (jako jeden z inspiračních zdrojů současného kodexu) obsahoval v § 1126 ustanovení, dle kterého se předpokládá zavinění toho, kdo jednal protiprávně či v rozporu se smlouvou.

²⁹ „*Apart from Czech law, which seems to establish a presumption of fault as the general rule in case of negligence (zde Widmer odkazuje na: L. Tichý, Czech Republic, In: VAN BOOM, W. H.; WIDMER, P. Unification of tort law: fault. Unification of Tort Law, 2005, 430 s., marg. no. 36 et seq.) (...) many legal systems contain provisions which positively state a reversal of the burden of proving those elements which lead to a judgment of (objective) misconduct in situations of specific and increased risk, such as those created by animals, children or other incapable persons, defective goods, vehicles, buildings and ruins etc. (WIDMER, P. Title III. Bases of Liability. Section 2. Reversal of the Burden of Proving Fault. In: BUSNELLI, Francesco D., et al., 2005, op. cit., s. 92, marg. č. 8).*

³⁰ „**Článek 4:201. Obrácení důkazního břemene o zavinění obecně**

(1) Důkazní břemeno o zavinění může být obráceno vzhledem k závažnosti nebezpečí, které jednání představuje.

(2) Závažnost nebezpečí je stanovena podle závažnosti možné škody v daných případech, jakož i pravděpodobnosti, že taková škoda může skutečně vzniknout.“

³¹ „*As explained above, the dangerousness contemplated here is one of intermediate intensity, between the „normal“ risk which is inherent to any human activity and the extraordinary or „abnormally“ high risk which triggers strict liability; the idea cannot be that a reversal of the burden of proof should be admitted in all cases for the simple reason that, immediately before the damage occurred, there has necessarily always been a pre-existing danger.*“ (Widmer, P., 2005, op. cit., s. 91, marg. č. 3-4).

možná opatření k zamezení vzniku škody“. Současně ovšem upozorňuje, že v praktické aplikaci je k tomuto ustanovení přistupováno jako k ustanovení zakládajícímu objektivní odpovědnost.³²

³² Widmer, P., op. cit., s. 92, marg. č. 9. Widmer upozorňuje i na čl. 1384 francouzského občanského zákoníku, který namísto obrácení důkazního břemene ohledně zavinění konstruuje objektivní odpovědnost.

2. Systematické zařazení odpovědnosti za škodu z provozní činnosti a příbuzné skutkové podstaty

Jak již bylo zmíněno v první kapitole, s účinností od 1. 1. 2014 je odpovědnost za škodu z provozní činnosti zařazena mezi zvláštní skutkové podstaty odpovědnosti za škodu. Škoda na nemovité věci je řešena samostatnou skutkovou podstatou a odpovědnost za škodu způsobenou provozem zvláště nebezpečným taktéž.

2.1. Odpovědnost za provoz zvláště nebezpečný

Odpovědnost za škodu způsobenou zvláště nebezpečným provozem je v současnosti upravena v § 2925 OZ. Na rozdíl od prosté provozní činnosti se vyžaduje, aby škoda byla způsobena zdrojem zvýšeného nebezpečí v rámci závodu nebo jiného zařízení zvláště nebezpečného. Není vyžadováno, aby zařízení sloužilo výdělečné činnosti. Provozovatel se může odpovědnosti zprostit, prokáže-li, že škodu způsobila vyšší moc zvnějšku, jednání poškozeného nebo neodvratitelné jednání třetí osoby. Jedná se tedy nepochybně o skutkovou podstatu objektivní odpovědnosti s možností liberace.

Ustanovení § 2925 odst. 3 OZ pak stanoví vyvratitelnou domněnku provozu zvláště nebezpečného, je-li provozován továrním způsobem nebo pokud se při něm používá nebo se jinak nakládá s výbušnou nebo podobně nebezpečnou látkou. Tovární způsob provozu lze konstatovat zejména u velkých provozů, kde větší množství lidí a strojů produkuje určité výrobky či služby, kde dochází k sériové či pásové výrobě.³³

Zásadním pro rozlišení toho, zda bude provozovatel odpovídat za škodu odpovídat podle § 2924 nebo podle § 2925 odst. 1 věty první za středníkem je, zda je možné řádnou péčí zamezit vzniku závažné újmy. Z toho ve spojení s liberačním důvodem podle § 2924 věty druhé OZ logicky vyplývá, že nelze-li rozumně (tj. s vynaložením řádné péče) zabránit při provozu vzniku újmy, kterou nelze kvantifikovat jako závažnou, uplatní se princip *casum sentit dominus* a náklady spojené se škodnou událostí ponese samotný poškozený.

V souvislosti s tím je vhodné upozornit na to, že jak v relativně nedávné době dovodil Nejvyšší soud, k závažné újmě může dojít i v důsledku souhrnného a dlouhodobého působení provozu na okolí. Dovodil tak pro případ škody vzniklé imisí nebezpečných sloučenin, jejichž

³³ BEZOUŠKA, Petr. § 2925 [Škoda způsobená provozem zvláště nebezpečným]. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1608, marg. č. 19.

vypouštění nelze zcela potlačit, přičemž uzavřel, že za škodu způsobenou dlouhodobými exhalacemi takových sloučenin lze odpovídat podle § 2925 OZ.³⁴

Liberačním důvodem je dle § 2925 odst. 1 věty druhé OZ prokázání, že škodu způsobila zvnějšku vyšší moc, vlastní jednání poškozeného nebo neodvratitelné jednání třetí osoby. Naproti tomu podle § 432 ve spojení s § 428 OZ 1964 byl liberační důvod u škody z provozu zvláště nebezpečného prokázání, že škodě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze požadovat. To znamená, že pro zproštění se odpovědnosti provozovatel nemusel vynakládat takové úsilí, které by bylo objektivně nemožné vynaložit.³⁵ Přestože lze vysledovat jazykovou podobnost s nynějším liberačním důvodem § 2924 OZ, u § 428 OZ 1964 je nutné zdůraznit to, že absentuje požadavek rozumnosti úsilí, a možnost liberovat se tak byla znatelně užší, než je tomu u § 2924 OZ. Přesto však byl liberační důvod odpovědnosti za zvlášť nebezpečný provoz podle OZ 1964 zjevně v rozporu se smyslem a účelem ustanovení, kterým bylo přenést riziko spojené s vysokým nebezpečím, kterému nelze spolehlivě zabránit, na provozovatele, který má z provozu zařízení prospěch. Naproti tomu současná úprava již nabízí zjevně spravedlivější řešení.

2.2. Odpovědnost za škodu na nemovité věci

Odpovědnost za škodu na nemovité věci, jak již bylo zmíněno výše, byla za účinnosti OZ 1964 ve znění novely č. 509/1991 Sb. upravena v § 420a odst. 2 písm. c) OZ 1964, tj. v rámci obecné skutkové podstaty odpovědnosti za škodu z provozní činnosti. Po 1. 1. 2014 došlo k jejímu vydělení do samostatné skutkové podstaty dle § 2926 OZ. Oprávněné provádění nebo zajišťování prací, kterými se působí jinému škoda na nemovitosti nebo je mu podstatně snížena či znemožněna její držba (dříve užívání) již tedy není součástí „provozní činnosti“. Ustanovení současně neobsahuje žádný liberační důvod.

Toto vydělení a absence liberačního důvodu pak vedlo Nejvyšší soud k tomu, že této skutkové podstatě přidělil charakter absolutní objektivní odpovědnosti.

Prvně Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 24. 5. 2022, sp. zn. 25 Cdo 233/2022 po citování závěrů právní doktríny konstatoval, že jde o institut, který „*pokrývá odpovědnost za škodu způsobenou zpravidla technickými či technologickými postupy, a to bez ohledu na porušení právní povinnosti a na zavinění,*“ přičemž i s ohledem na výslovné zdůraznění oprávněnosti

³⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2023, sp. zn. 25 Cdo 1152/2021.

³⁵ ŠKÁROVÁ, Marta. § 428 [Zproštění odpovědnosti]. In: ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I, II. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1244, marg. č. 3.

prováděných prací „*vy níká objektivní charakter povinnosti nahradit škodu.*“ V daném případě byla žalovaná shledána odpovědnou za škodu vzniklou poškozením plotu a zdi, na který navršila při výstavbě sousedních domů zeminu.

Nejvyšší soud později v rozsudku ze dne 19. 8. 2022, sp. zn. 25 Cdo 3704/2021 podobně jako v předchozím zmiňovaném rozhodnutí provádí na první pohled poměrně zevrubnou analýzu této skutkové podstaty a shledává, že žalovaný za škodu odpovídá, přičemž navíc se této odpovědnosti vzhledem k charakteru § 2926 OZ, nemůže ani zprostit.

Své závěry pak Nejvyšší soud potvrdil ještě jednou, a to v rozsudku ze dne 27. 2. 2023, sp. zn. 25 Cdo 627/2022. V tomto případě se jednalo o škodu způsobenou na podzemní kabelové síti, přičemž žalobkyně byla před způsobením této škody několikrát objednatelem ujištěna, že místem, kde budou práce prováděny, žádné kabely nevedou.

Nejvyšší soud ve výše zmiňovaných rozhodnutích v rámci zdánlivě zevrubné analýzy odpovědnosti z hlediska § 2895 OZ zmiňuje na podporu svých tvrzení pojednání Melzera³⁶ o tzv. odpovědnosti za ohrožení. Nezmiňuje však již to, že Melzer v Nejvyšším soudem citovaném díle navrhuje toto ustanovení vykládat s provedením teleologické redukce, přičemž pojmem „práce“ se vzhledem k historickému vývoji ustanovení mají myslet toliko hornické práce a činnosti s obdobným působením na nemovité věci.³⁷ Lze souhlasit s tím, že z hlediska obecných principů spravedlnosti alespoň takto zužující výklad na místě. S ohledem na to, že se jedná o zjevnou teleologickou redukci, lze ovšem vznést pochybnost nad tím, zda by takový výklad byl v souladu s judikaturou Ústavního soudu ohledně mezí výkladu *e ratione legis*.³⁸

Lze shrnout, že současná podoba tohoto ustanovení a její výklad vede k absurdním závěrům, kdy pakliže je pracemi prováděnými např. při výstavbě domu poškozena omítka sousední chaloupky, provozovatel těchto prací bude odpovídat bez ohledu na zavinění a bez možnosti zproštění se odpovědnosti, zatímco dojde-li v důsledku těchto prací k usmrcení člověka, bude

³⁶ „*obdobně též Melzer in Melzer, F., Tégl, P. a kol., Občanský zákoník - velký komentář. Svazek IX. Praha: Leges, 2018, s. 513, který hovoří o tzv. odpovědnosti za ohrožení*“ (Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 8. 2022, sp. zn. 25 Cdo 3704/2021).

³⁷ Melzer, 2018, op. cit. Komentář k § 2926, marg. č. 12.

³⁸ Podle stanoviska pléna Ústavního soudu ze dne 21. 5. 1996, sp. zn. Pl. ÚS-st. 1/96, lze upřednostnit výklad *e ratione legis* před výkladem jazykovým v případě, že doslovné znění daného ustanovení je v rozporu s jeho smyslem a účelem, o jejichž jednoznačnosti a výlučnosti není jakákoliv pochybnost.

případ posuzován pravděpodobně podle ustanovení § 2924 OZ^{39,40}, kdy se provozovatel bude moci odpovědnosti zprostit důkazem, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat.

Podobně jako Melzer⁴¹ a Lovětínský⁴² mám z výše uvedených důvodů za to, že nejrozumnější úvahou *de lege ferenda* je ustanovení zrušit a škodu na nemovité věci posuzovat obdobně jako jiné případy škody podle ustanovení § 2924 a 2925 OZ.

2.3. Další skutkové podstaty

Kromě provozu výdělečných či zvláště nebezpečných zařízení lze odpovídat i za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků podle § 2927 a násl. OZ.⁴³ Pojetí provozu je v těchto případech nutné vnímat odlišně. Podle judikatury se ustanovení nevztahuje na případy využití zařízení k jinému účelu než k funkci dopravního prostředky,⁴⁴ přičemž však za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku lze považovat taktéž škodu způsobenou samovolným pohybem vozidla (po uvolnění ruční brzdy)⁴⁵ nebo škodu vyvolanou závadou na elektroinstalaci zaparkovaného vozidla, neboť tato elektroinstalace slouží k provozu vozidla.⁴⁶ Škodu z provozu dopravního prostředku tak lze zobecnit jako škodu vzniklou v souvislosti s povahou dopravního prostředku jako věci určené k přepravě vlastní silou, bez ohledu na to, zda je v pohybu či nikoliv.

Další skutkové podstaty pak lze nalézt ve zvláštních zákonech, zejména v souvislosti s ochranou životního prostředí, např. § 29 odst. 2 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), nebo § 22 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon).

³⁹ V případě zvláště rozsáhlých prací si teoreticky lze představit, že na tento příklad bude moci být aplikováno ust. § 2925 OZ, mám však za to, že zpravidla bude při vynaložení řádné péče možné předem rozumně vyloučit možnost vzniku závažné škody.

⁴⁰ K hierarchii deliktním právem chráněných hodnot srov. Tichý, L., 2017, op. cit., marg. č. 39 a násl.

⁴¹ Melzer, 2018, op. cit., marg. č. 65.

⁴² LOVĚTÍNSKÝ, Vojtěch. 2.6.1 Zvláštní nebezpečnost a předpoklady. In: LOVĚTÍNSKÝ, Vojtěch. Objektivní odpovědnost v českém deliktním právu. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 110.

⁴³ Na škodu způsobenou v souvislosti s provozem železniční dopravy se pak uplatní i nařízení Evropského parlamentu a rady (ES) č. 1371/2007 ze dne 23. října 2007 o právech a povinnostech cestujících v železniční přepravě.

⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2006, sp. zn. 25 Cdo 3125/2005.

⁴⁵ Zpráva Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 23. 11. 1983, sp. zn. Cpj 10/83.

⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2017, sp. zn. 23 Cdo 4321/2017.

2.4. Dílčí závěr

Při posuzování nároků na nahrazení újmy způsobené provozní činností mohou fakticky nastat tyto situace:

- 1) Škoda je způsobena prováděním prací, kterými se působí škoda na nemovité věci jiného, přičemž zároveň dojde ke znemožnění nebo podstatnému ztížení držby této nemovité věci. V takovém případě ten, kdo práce provádí (nebo na jehož pokyn jsou práce prováděny – srov. § 2914 OZ), bude za takovou škodu odpovídat dle § 2926 OZ, a to bez ohledu na zavinění a bez možnosti liberace.
- 2) Škoda je způsobena zdrojem zvýšeného nebezpečí, které je součástí provozu závodu nebo jiného zařízení zvláště nebezpečného (tedy bez ohledu na výdělečnost), kdy nelze předem při vynaložení řádné péče vyloučit možnost vzniku závažné škody. V tomto případě bude provozovatel odpovídat dle § 2925 OZ.
- 3) Škoda je způsobena zdrojem zvýšeného nebezpečí dle předchozího odstavce, avšak provozovatel prokázal, že škodu způsobila vyšší moc, jednání poškozeného nebo neodvratitelné jednání třetí osoby. V takovém případě se uplatní princip *casum sentit dominus*.
- 4) Škoda vznikla z (prostého) provozu, který je součástí závodu nebo jiného zařízení sloužící výdělečné činnosti, nespadá-li situace pod nic z výše uvedeného. V takovém případě bude provozovatel odpovídat podle § 2924 OZ.
- 5) Z (prostého) provozu podle předchozího odstavce vznikla nikoliv závažná škoda a provozovatel prokázal, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo. Vzhledem k rozlišujícímu kritériu mezi § 2924 a 2925 OZ ovšem zanedbání této činnosti nemůže (ani potenciálně) vést ke vzniku závažné škody.
- 6) Škoda sice vznikla při provozu, avšak původ má mimo provoz nebo nebyla způsobena v souvislosti s technickou náročností nebo složitostí provozu. V takovém případě bude provozovatel za škodu odpovídat tehdy, prokáže-li se, že porušil některou jinou povinnost, nejčastěji povinnost prevence podle § 2900 OZ.

Z výše uvedeného (na první pohled trochu paradoxně) vyplývá, že podnikatel, který provozuje činnost, která může potenciálně způsobit závažnou škodu, si „nemusí lámat hlavu“ s opatřeními vedoucími k mitigaci této potenciality, neboť za škodu bude odpovědný tak či tak, a naproti tomu podnikatel, který svou provozní činností může způsobit toliko škodu nikoliv závažnou,

tato opatření provést musí, jinak by odpovídal. Proti tomuto způsobu uvažování ovšem mohou stát nejen veřejnoprávní předpisy, ale také zjevná ekonomická nevýhodnost takového postupu, neboť zavedení některých opatření může zabránit vysokým škodám, které by podnikatel musel jinak hradit. Naopak podnikatel, jehož provozní činnost není natolik ohrožující, aby z něj hrozila vážná škoda, je tím, že se odpovědnosti za škodu může zavedením opatření zabraňujících jejího vzniku případně zprostit, ekonomicky motivován k takovému postupu.

3. Smysl, účel a povaha odpovědnosti za škodu z provozní činnosti

3.1. Ulehčení důkazního břemene poškozeného

Někteří autoři jako základní *ratio* právní normy obsažené v § 2924 OZ vnímají zlepšení důkazní situace poškozeného. Smysl této teorie spočívá v tom, že poškozený zpravidla nebude mít dostatek informací a prostředků k tomu, aby získal veškeré relevantní informace, které by jinak musel prokazovat, nebýt té či oné formy⁴⁷ obrácení důkazního břemene. Naopak podnikatel nebo provozovatel jiného výdělečného zařízení tyto informace logicky má, neboť se jedná o jeho závod⁴⁸. Tato informační asymetrie jistě je jedním z důvodů, pro které lze místo odpovědnosti za škodu z prosté provozní činnosti v právním řádu považovat za žádoucí.

Melzer⁴⁹ a shodně s ním i Lovětínský⁵⁰ tvrdí, že odpovědnost za škodu podle § 2924 OZ tento účel splňuje. Melzer dokonce tvrdí, že v současné podobě je to jejím jediným účelem, kdy odmítá, že by jejím účelem bylo založit odpovědnost za ohrožení, jak bude rozvedeno dále.⁵¹

Taktéž Koch uvádí, že důvodem odpovědnosti dle čl. 4:202 PETL je to, že přestože lze vznik škody vztáhnout k podniku (který pro svůj provoz užívá lidské pomocníky a technické prostředky), poškozený nedokáže vždy identifikovat onu konkrétní příčinu škody.⁵² Je to pak obrácení důkazního břemene ohledně zavinění, které tuto informační asymetrii vyrovnává.

Uvědomování si tohoto smyslu odpovědnosti za škodu z provozní činnosti lze vyzorovat i v judikatuře Nejvyššího soudu, který argumentuje, že při posuzování škody z provozní činnosti je nutné se ptát, zda ke škodě došlo „*v souvislosti s technickou složitostí či náročností provozní*

⁴⁷ Obrácení důkazního břemene je spojováno spíše se subjektivní odpovědností (srov. PETL čl. 4:201 an. a pasáž o PETL výše), kdežto u objektivní odpovědnosti o něm zpravidla nehovoříme. V případě objektivní odpovědnosti (s výjimkou absolutní) však fakticky k obrácení důkazního břemene taktéž dochází. Je-li dána objektivní odpovědnost, pak může žalobce svůj nárok úspěšně uplatnit, aniž by zároveň musel tvrdit (i když tak v rámci procesní opatrnosti nepochybně učinit může), že nebyl naplněn liberační důvod. Pomyslný míč v podobě důkazního břemene se tak stejně jako v případě subjektivní odpovědnosti s obrácením důkazního břemene dostane na druhou stranu hřiště k žalovanému, avšak s tím rozdílem, že žalovaný neprokazuje, že jednal nezaviněně, nýbrž, že byl naplněn liberační důvod.

⁴⁸ Provozovatel samozřejmě bude muset ve chvíli, kdy je proti němu vznesen nárok na náhradu škody, pro účely účinné obrany, tyto informace vyfiltrovat a shromáždit, což s sebou nutně ponese další náklady. Tyto náklady jsou však dle mého názoru spravedlivým „výkupným“ za to, že nebýt obrácení důkazního břemene, stal by se provozovatel za některé škody téměř nežalovatelným.

⁴⁹ Melzer, 2018, op. cit., s. 452, marg. č. 17–19.

⁵⁰ Lovětínský, 2021, op. cit., s. 13.

⁵¹ Melzer, 2018, op. cit., s. 452, marg. č. 23.

⁵² Koch, Art. 4:202. Enterprise Liability. In: BUSNELLI, Francesco D., et al., 2005, op. cit., s. 94, marg. č. 4. Přeloženo autorem.

činnosti, nebo nikoli. ⁵³ Je to pak právě technická složitost či náročnost provozní činnosti, která způsobuje, že je pro poškozeného značně obtížné a) najít konkrétní příčinu (zda např. nesprávné nastavení automatického zavírání dveří je způsobeno výrobní vadou, chybou při montáži nebo servisu, či je na vině něco zcela jiného⁵⁴) a b) posoudit, zda provozovatel vynaložil potřebnou péči k zabránění vzniku škod.

3.2. Odpovědnost za riziko

Jak již bylo zmíněno výše, odpovědnost podniku dle čl. 4:202 PETL, zařazená do oddílu odpovědnosti za zavinění s obráceným důkazním břemenem, odráží riziko provozovatele podniku, které sice nedosahuje na hladinu abnormality, avšak přesahuje běžné riziko. Při srovnání PETL a OZ je zjevné, že odpovědnost podniku dle PETL a odpovědnost za škodu z provozní činnosti dle OZ plní v obou kodexech podobný účel. Je tak nasnadě, že touto úvahou tvůrců PETL se lze přiměřeně inspirovat i při výkladu ustanovení § 2924 OZ.

Při srovnání komentářové literatury k § 2924 OZ zjistíme podobně, že např. Bezouška v rámci úvodního výkladu k tomuto ustanovení uvádí, že je založeno na předpokladu, že s provozem výrobního zařízení (byť obecně povoleného) je spojeno zvýšené riziko vzniku újmy.⁵⁵ Požadavek rizikovosti pak dovozuje i Vojtek,⁵⁶ když uvádí, že povinným k náhradě škody je vždy ten, kdo provozuje potenciálně nebezpečnou činnost.⁵⁷

Rizikovost jako pojmový znak skutkové podstaty odpovědnosti za škodu z provozní činnosti v některých případech akcentovala i judikatura Nejvyššího soudu k OZ 1964. V rozhodnutí ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. 25 Cdo 776/2012 Nejvyšší soud konstatoval stěžejní závěr, že je to právě provozní povaha provozní činnosti, která je potenciálně riziková, přičemž vznik škody z provozní činnosti může zapříčinit pouze taková činnost, jejíž samotná povaha je toho způsobilá, tj. je-li škoda způsobena samotnou povahou této činnosti. Podstatné je tedy to, že činnost či věc způsobila škodu svou povahou. Dále např. v rozhodnutí ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2492/2014, Nejvyšší soud dovodil, že i prodávaný sortiment může mít charakter

⁵³ Např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2023, sp. zn. 25 Cdo 2654/2022.

⁵⁴ K tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2021, sp. zn. 25 Cdo 1802/2020, kde Nejvyšší soud posuzoval, zda lze zranění způsobené sevřením automatickými dveřmi považovat za škodu (újmu) z provozní činnosti.

⁵⁵ BEZOUŠKA, Petr. § 2924 Škoda z provozní činnosti. In: HULMÁK, Milan a kol., 2014, op. cit., s. 1601, marg. č. 1.

⁵⁶ Požadují za vhodné na okraj zmínit, že JUDr. Petr Vojtek je předsedou 25. senátu Nejvyššího soudu a má významný podíl na tvorbě judikatury (nejen) ohledně výkladu § 2924 OZ.

⁵⁷ VOJTEK, Petr. Náhrada újmy z provozních činností (vybrané otázky). Soudní rozhledy, 2015, č. 6, s. 202-206.

věci použité při provozní činnosti, „*jestliže v důsledku způsobu svého uskladnění představuje riziko pro kupujícího.*“

Postulát rizikovosti lze vyzorovat i ze starších rozhodnutí, např. z rozsudku ze dne 25. 5. 2000, sp. zn. 25 Cdo 890/2000,⁵⁸ kde sice Nejvyšší soud do své argumentace úvahy o rizikovosti provozu žalovaného provozovatele výslovně nezahrnuje, avšak potvrzuje rozsudek krajského soudu, který poukazuje na to, že činnost žalovaného (dodavatele elektřiny) s sebou nese zvýšené nebezpečí, přičemž s tím spojené riziko by měl nést právě dodavatel, nikoliv třetí osoby.

Dále lze zmínit rozhodnutí ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. 25 Cdo 1408/2005, ve kterém Nejvyšší soud konstatoval, že bankovní činnost není provozní činností ve smyslu § 420a OZ 1964, neboť „*nejde o činnost, která by navenek vykazovala nepříznivé jevy, způsobilé jako vedlejší produkt přivodit majetkovou újmu na zákonem chráněných hodnotách.*“ Podobný názor Nejvyšší soud zopakoval v rozhodnutí ze dne 29. 5. 2008, sp. zn. 25 Cdo 2600/2007, kde dovodil, že zranění, které žalobce utrpěl při boxerském utkání organizovaném žalovaným, není škodou z provozní činnosti, kdy zároveň poznamenal, že „*organizace sportovního utkání nevykazuje obecně znaky provozní činnosti ve smyslu § 420a obč. zák. (OZ 1964)*“. Dále taktéž poznamenal, že ustanovení § 420a OZ 1964 nepředpokládá protiprávnost, ale vznik škody v příčinné souvislosti s provozní činností, „*tedy jejími nepříznivými vlivy na okolí.*“⁵⁹

Za účinnosti OZ 1964 lze v některých rozhodnutích Nejvyššího soudu vyzorovat rozlišování mezi jednotlivými případy odpovědnosti za provozní činnost, kdy kritérium rizikovosti bylo výslovně vyžadováno pouze pro případy vzniku odpovědnosti podle § 420a odst. 2 písm. b) OZ 1964 (tj. fyzikální, chemické, popřípadě biologické vlivy provozu na okolí), nikoliv pro případy podle § 420a odst. 2 písm. a) OZ 1964 (činnost, která má provozní povahu, nebo věc použitá při činnosti). Poprvé se s tímto rozlišováním lze setkat v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2011, sp. zn. 25 Cdo 1117/2008, kde podle § 420a odst. 1 písm. a) OZ 1964 posoudil odpovědnost za škodu při pádu stromu na vůz v autokempu, kde zároveň dovodil, že „*[n]a*

⁵⁸ Nejvyšší soud se zde zabýval úhynem dobytka v důsledku nebezpečného dotykového napětí vzniklého přetržením venkovního přívodního vodiče.

⁵⁹ Zde Nejvyšší soud odkazuje na argumenty vyslovené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2008, sp. zn. 25 Cdo 529/2006, ve kterém dovodil, že škoda způsobená samovznícením biologického materiálu skladovaného na poli žalovanou, která se zabývá zemědělskou činností, je škodou způsobenou věcí použitou při provozní činnosti ve smyslu § 420a odst. 2 písm. a) OZ 1964.

rozdíl od škodlivých vlivů na okolí podle § 420a odst. 1 písm. b) ObčZ nemusí jít u provozní činnosti podle písm. a) o věci či technologie potenciálně nebezpečné.“

Toto hledisko pak Nejvyšší soud zopakoval např. v rozhodnutí ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 25 Cdo 2614/2010, kde jako škodu z provozní činnosti posoudil poškození koně nárazem závěsné přepážky, kterou jsou od sebe odděleni koně ve vodícím zařízení určeném pro výcvik koní, nebo v rozhodnutí ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 25 Cdo 1641/2014, ve kterém se zabýval škodou způsobenou pádem břemene v důsledku nesprávného upevnění vázacích řetězů, které provedla osoba, která nebyla zaměstnancem žalované.⁶⁰ Vzhledem k nízké četnosti tohoto rozlišování lze toto rozlišování považovat za ojedinělé, přičemž dle mého názoru pouze v jednom z těchto případů byla pro rozhodnutí tato úvaha skutečně relevantní.

Vůbec v prvním svém rozhodnutí řešícím odpovědnost za škodu z provozní činnosti podle úpravy dle OZ Nejvyšší soud uvádí, že nová úprava vychází z obdobných principů, kdy zároveň lze i nyní přiměřeně vycházet z dosavadní judikatury.⁶¹ Ve vztahu k provozu zde Nejvyšší soud uvádí, že jde o takovou činnost, při níž jsou používány „*stroje, nástroje, přístroje či technologické postupy, které nemusejí být plně zvladatelné a kontrolovatelné a mohou ze své podstaty mít nepříznivé účinky na okolí nebo osoby, které s nimi přijdou do styku.*“⁶² Tato formulace naznačuje, že se Nejvyšší soud mlčky odklání od přístupu rozlišování škody způsobené samotnou činností nebo věcí při ní použitou, kde není vyžadována nebezpečnost pro okolí na jedné straně a vlivem činnosti na okolí, kde nebezpečnost vyžadována je, jak v některých rozhodnutích dříve učinil. Koneckonců vzhledem k současné formulaci § 2924 OZ (tedy demonstrativnímu výčtu škody z provozu) již jakékoliv rozlišování postrádá smysl.

S tím, že s provozováním závodu (nebo jiného výrobního zařízení) je spojeno riziko vzniku újmy určitého druhu, výslovně počítá i zákonodárce. Ustanovení § 1013 odst. 2 OZ stanoví, že „*[j]sou-li imise důsledkem provozu závodu nebo podobného zařízení, který byl úředně schválen, má soused právo jen na náhradu újmy v penězích*“. Z daného ustanovení je rovněž patrné, že k vzniku odpovědnosti za škodu způsobenou provozem není vyžadována protiprávnost. Ustanovení § 1013 odst. 2 OZ výslovně počítá s tím, že podnikatel provozující

⁶⁰ V posledním zmiňovaném rozhodnutí však ze skutkových zjištění vyplynulo, že škoda neměla původ v provozu, nýbrž v nesprávném jednání manipulačního pracovníka (tzv. vazače), který nebyl zaměstnancem žalované (byl dokonce zaměstnancem žalobceva zaměstnavatele, tedy pravděpodobně jeho kolega). Žalovaný toliko přistavil jeřáb a dodal jeho řidiče. O škodu z provozní činnosti se tak nejednalo.

⁶¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2019, sp. zn. 25 Cdo 1127/2018.

⁶² Tamtéž. Zvýrazněno autorem.

závod nebo jiné zařízení může být shledán odpovědným za škodu (újmu), která vzhledem právě k úřednímu schválení takového zařízení, je-li provozováno v souladu s tímto úředním schválením, z povahy věci nemůže vzniknout v příčinné souvislosti s protiprávním jednáním.⁶³

Mám za to, že požadavek rizikovosti lze nepřímo vypožorovat i z formulace liberačního důvodu § 2924 OZ. Pokud je pro potenciální zproštění se odpovědnosti vyžadováno, aby provozovatel vynaložil určité úsilí k zabránění vzniku škody, pak je to logicky proto, že (vyšší) riziko vzniku škody existuje a je třeba na něj adekvátně reagovat. Pakliže je však riziko škody pocházející z provozu naopak natolik zanedbatelné, že po provozovateli nelze rozumně požadovat, aby vynaložil náklady na péči směřující k jeho mitigaci, pak (za předpokladu účinné obrany v soudním řízení) za takovou škodu odpovídat nebude.

Je však třeba zmínit i názory autorů, kteří dovozují, že odpovědnost dle § 2924 OZ riziko nevyžaduje. Například Melzer v této souvislosti poukazuje na rozdíl § 2924 OZ a § 1153 OZ 1937, přičemž druhé hovořilo o *jiném podniku nebezpečném*⁶⁴, zatímco první z nich znak nebezpečnosti výslovně nestanovuje. Podle Melzera tento znak nevyžaduje ani smysl a účel tohoto ustanovení, kdy pravým smyslem tohoto ustanovení je toliko právě vyrovnání důkazní nouze poškozeného. Melzer přitom poukazuje i na výše citovanou judikaturu, dle které znak rizikovosti není vyžadován pro případ § 420a odst. 2 písm. a) OZ 1964.^{65,66}

Znak nebezpečnosti však explicitně nezmiňuje ani čl. 4:202 PETL, avšak přesto jeho autoři (viz výše) určité riziko s provozováním podniku spojují, přičemž právě tím, ve spojitosti s důkazní nouzí poškozeného, odůvodňují jeho zařazení do přísnějšího stupně odpovědnosti (tedy v PETL odpovědnost za zavinění s obrácením důkazního břemene).⁶⁷

⁶³ V souvislosti s tím lze okrajem upozornit na judikaturu Nejvyššího soudu ohledně vztahu soukromoprávní odpovědnosti a vrchnostenského působení státu na soukromé subjekty formou znečišťovatelských poplatků (tzv. emisních povolenek). Oba tyto instituty se sice střetávají v tom, že jsou založeny na principu „znečišťovatel platí“ (resp. kanalizace nákladů na profitujícího), jejich hlavní účel v právním řádu je natolik odlišný (placení emisních povolenek nenahradí újmu způsobenou přímo poškozenému), že toto vrchnostenské působení nemůže soukromoprávní odpovědnost za škodu vyloučit. Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2008, sp. zn. 25 Cdo 769/2006.

⁶⁴ Srov. poznámku pod čarou č. 9.

⁶⁵ Konkrétně odkazuje na rozhodnutí ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2492/2014.

⁶⁶ Melzer, 2018, op. cit., s. 453, marg. č. 22-23.

⁶⁷ „As important motivation for a rule of this kind is the fact that an enterprise as defined in this Article tends to involve activities that are more likely to harm third parties than activities of private individuals, if only for the frequency and regularity in which the public is exposed to such entrepreneurial endeavours.“ (Koch, 2005, Art. 4:202. Enterprise Liability, op. cit., s. 99, marg. č. 21).

Dle mého názoru lze však právě odpovědnost za riziko (vyšší, nikoliv zvýšené) považovat za jeden z hlavních smyslů právní úpravy § 2924 OZ. Jak bude ostatně blíže rozvedeno dále (zejména v podkapitole 4.1.2) provozovatel podle tohoto ustanovení neodpovídá za všechny škody, které se vyskytnou v době a místě provozování jeho činnosti, nýbrž pouze za takové, které vzniknou v příčinné souvislosti s provozem samotným. Jinými slovy, k odpovědnosti za škodu podle § 2924 OZ bude povolán pouze provozovatel takového zařízení, které je díky svému charakteru způsobilé škodu vyvolat.

Bezouška uvádí, že se u ustanovení § 2924 OZ uplatňuje taktéž hledisko sociální, kdy je k náhradě újmy zavázán ten, kdo má z provozu prospěch.⁶⁸ S tímto pohledem souhlasím. Nahlédneme-li ještě jednou do rozdílů mezi odpovědností dle § 2924 a § 2925 OZ, pak se s ohledem na zde předestřenou teorii odpovědnosti provozovatele za vyšší riziko plynoucí z prostého provozu stane zřejmým, že zákonodárcův úmysl byl založit odpovědnost za škodu způsobenou v souvislosti s rizikem plynoucím z prostého provozu pouze tehdy, plyne-li z něj pro provozovatele nějaký prospěch.

3.3. Povaha odpovědnosti za škodu z provozní činnosti

Jak již bylo uvedeno v první kapitole, s účinností od 1. 1. 2014 došlo u odpovědnosti za škodu způsobenou prostou provozní činností k zavedení nového liberačního důvodu spočívajícím ve vynaložení veškeré péče, kterou lze rozumně požadovat. Fakticky tak došlo k rozšíření množiny důvodů pro zproštění se z vyšší moci nebo vlastního jednání poškozeného i na případy, kdy provozovatel jako původce škody nevynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo.⁶⁹

Rozdílů mezi subjektivní a objektivní odpovědností je mnoho. Za typickou skutkovou podstatu subjektivní odpovědnosti lze považovat takovou, která respektuje klasické čtyři předpoklady odpovědnosti za škodu: vznik škody, protiprávnost, zavinění a příčinnou souvislost mezi protiprávním jednáním a vznikem škody. Naproti tomu objektivní odpovědnost je charakteristická tím, že předpokládá toliko vznik škody a příčinnou souvislost mezi skutečností přičítanou odpovědné osobě a vznikem škody.⁷⁰ V praxi se samozřejmě teoretické rozdíly

⁶⁸ BEZOUŠKA, Petr, § 2924 Škoda z provozní činnosti. In: HULMÁK, Milan a kol., 2014, op. cit., s. 1601, marg. č. 1.

⁶⁹ Srov podkapitolu 4.1.3.

⁷⁰ Srov. Tichý, 2017, op. cit., marg. č. 94–95.

mohou do jisté míry stírat, kdy se mohou objevit případy skutkových podstat, o kterých lze uvažovat tak či onak.

Rozlišování subjektivní a objektivní odpovědnosti ovšem není otázkou čistě teoretickou, neboť objektivní odpovědnosti se např. nelze zprostit v případě, že původce škody trpí duševní poruchou vylučující zavinění.⁷¹ Zásadní rozdíl mezi subjektivní a objektivní odpovědností *de lege lata* je tak dle mého názoru nutné spatřovat v tom, že v případě nevynaložení vyžadované péče se v případech subjektivní odpovědnosti připouští důkaz opaku (viz § 2912 OZ).

V mezích současné úpravy může být dle § 2895 OZ povinnost nahradit škodu bez ohledu na zavinění uložena pouze v případech zvlášť stanovených zákonem. Jak lze dovodit z recentní judikatury Nejvyššího soudu, objektivní odpovědnost lze rozeznat tak, že narozdíl od protiprávnosti a zavinění se vznik povinnosti k náhradě újmy váže na splnění předpokladů zvlášť stanovených (kdy NS výslovně zmiňuje § 2920 an. OZ). Nejvyšší soud taktéž formuluje tezi, že v těchto případech dochází k realizaci rizika spojeného s činností, která vykazuje jistou míru nebezpečí pro okolí.⁷² Vzhledem k tomu, že zákonodárce u žádné skutkové podstaty odpovědnosti za škodu nestanoví výslovně, že škůdce odpovídá „*bez ohledu na zavinění*“, za návodné jazykové vyjádření skutkové podstaty objektivní odpovědnosti lze taktéž považovat slovní spojení „*zprostit se*“, případně „*odpovědnosti se nelze zprostit*“, apod.⁷³

V literatuře se nezdá, že by se objevily názory, dle kterých odpovědnost z (prosté) provozní činnosti nelze nadále považovat za odpovědnost objektivní. Tyto názory se opírají zejména o požadavek vynaložit veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, který, jak uvádí Tichý, bývá v některých právních řádech spojován s nedbalostí,⁷⁴ kdy např. podle § 1294 OZO je za nedbalost považován nedostatek náležité pozornosti nebo pílě (péče).⁷⁵ Český zákonodárce v § 2912 OZ stanoví vyvratitelnou domněnkou nedbalosti, která se uplatní, není-li dodržen určitý objektivní standard chování. Standardy chování jsou zde vyjmenovány dva, nás však zajímá pouze druhý z nich (tedy § 2912 odst. 2 OZ), neboť případnou nedbalost provozovatele výrobního zařízení by bylo třeba posuzovat standardem odborníka.

⁷¹ Srov. BEZOUŠKA, Petr. § 2920 [Nezletilý a nepřičetný škůdce]. In: HULMÁK, Milan a kol., 2014, op. cit., s. 1592, marg. č. 1.

⁷² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2023, sp. zn. 25 Cdo 1152/2021.

⁷³ PAŠEK, Martin. § 2895 [Náhrada bez ohledu na zavinění]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, marg. č. 8.

⁷⁴ Tichý, Hrádek, 2017, marg. č. 128.

⁷⁵ Tamtéž, marg. č. 298.

Nabízí se tedy předestření podobnosti liberačního důvodu spočívajícího v důkazu zásahu vyšší moci a exkulpačního důvodu spočívajícím ve vynaložení řádné péče. Ani ohledně povahy obranného mechanismu původce škody spočívajícím v prokázání určitého stupně pečlivosti totiž nelze tvrdit, že za každých okolností zakládá subjektivní odpovědnost. Taktéž Tichý hovoří v souvislosti s povahou odpovědnosti o spektru, na jehož jedné straně je absolutní objektivní odpovědnost a na straně druhé subjektivní odpovědnost, přičemž je současně zřejmá podobnost mezi liberačními důvody a standardem péče.⁷⁶ Zároveň ilustruje rozdíl mezi subjektivní a objektivní odpovědností tak, že zatímco subjektivní odpovědnost je závislá na vynaložení péče, jejíž rozsah závisí na intenzitě rizika vzniku škody, objektivní odpovědnost závisí na samotném původu škody, resp. její příčině.⁷⁷

V ustanovení § 2924 OZ ovšem navíc figuruje „rozumnost“ péče vynaložené k zabránění škody. Nabízí se paralela s odpovědností za provoz zvláště nebezpečný podle § 432 OZ 1964 (ve spojení s § 428 OZ 1964). Té se provozovatel zprostil tehdy, jestliže prokázal, že škodě nemohl zabránit ani při vynaložené veškerého úsilí, které lze požadovat. Chybělo zde tedy rozlišovací kritérium rozumnosti péče a provozovatel se tak mohl liberovat v užším okruhu případů.⁷⁸ K požadavku „rozumné péče“ pak Nejvyšší soud v souladu s doslovným zněním důvodové zprávy uvádí, že se jím rozumí nejen povinnosti ujednané ve smlouvě, případně stanovené právními předpisy, ale „vše, co se v daném ohledu jeví s ohledem na povahu provozu jako racionální.“. Tímto výrazem je tak také vyjádřeno, „že na provozovatele nemohou být kladeny přepjaté požadavky – byť jsou formulovány jako objektivní – neboť musí odpovídat tomu, co se od jednatelů v daném oboru očekává jako opatrné jednání podle dosažené úrovně poznání i obecné zkušenosti.“⁷⁹

Bezouška usuzuje, že požadavek veškeré péče, kterou lze rozumně požadovat, stanovuje pouze přísnější měřítko, než stanoví standard § 2912 odst. 2 OZ, přičemž z toho vyplývá subjektivní charakter odpovědnosti.^{80,81} Rovněž Melzer dovozuje, že odpovědnost podle § 2924 OZ je

⁷⁶ Tichý, Hrádek, 2017, marg. č. 128.

⁷⁷ Tichý, 2017, op. cit., marg. č. 129.

⁷⁸ V poměrech OZ 1964 srov. ŠKÁROVÁ, Marta. § 428 [Zproštění odpovědnosti], 2009, op. cit., s. 1244, marg. č. 3.

⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2019, sp. zn. 25 Cdo 2595/2019.

⁸⁰ Viz např. BEZOUŠKA, P., 2014, op. cit., s. 1603, marg. č. 15.

⁸¹ Dle Bezoušky proti tomu nelze namítat ani jazykový výklad výrazu „zproští se“, který zákonodárce používá na jiných místech, přitom jako příklad uvádí ustanovení § 2934 OZ, které dle něj jasně zakládá exkulpační důvod (Tamtéž). Taktéž povaha tohoto ustanovení byla však i tehdy předmětem diskusí, kdy Nejvyšší soud se nakonec

subjektivní, taktéž s odkazem na podobnost požadavku péče s kritériem objektivizovaného zavinění odborníka dle § 2912 odst. 2 OZ. Melzer rovněž uvádí, že toto řešení je tedy stejné jako v PETL a § 1153 OZ 1937.⁸² Ohledně odkazu na PETL lze sice namítat, že tam je obecným pravidlem prokazování protiprávnosti i zavinění poškozeným, ohledně OZ 1937 nikoliv. Melzer navíc uvádí, že i objektivizované zavinění se může v některých případech přibližovat objektivní odpovědnosti.⁸³

Nejvyšší soud se však v rozhodnutí, kde se věnoval úpravě § 2924 OZ, přiklonil k názoru, že se jedná o odpovědnost objektivní s možností liberace (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2019, sp. zn. 25 Cdo 1127/2018). Domnívám se, že i vzhledem k jeho dřívější rozhodovací praxi, kdy např. v rozsudku ze dne 29. 9. 2009, sp. zn. 25 Cdo 2533/2007, uzavřel, že „[o]dpovědnost za škodu způsobenou advokátem v souvislosti s výkonem advokacie (§ 24 odst. 1 zák. č. 85/1996 Sb.) vychází z odpovědnosti bez zřetele na zavinění (z tzv. objektivní odpovědnosti)“;⁸⁴ toto rozhodnutí nelze považovat za překvapivé. Vzhledem k výše uvedeným úvahám ohledně významu § 2895 OZ lze přístup Nejvyššího soudu považovat za souladný s jazykovým i systematickým, jakož i historickým výkladem (vycházejícím z důvodové zprávy) ustanovení. Jak vyplývá z použitého výrazu „zproští se“ a z jeho vůle vyjádřené v důvodové zprávě, kde hovoří o liberačním důvodu, záměrem zákonodárce bylo stanovit pro provozovatele prostého provozu objektivní odpovědnost.

Nadto, jak již bylo zmíněno výše, *ratio* § 2924 OZ spočívá dle mého názoru nejen ve zmírnění následků důkazní nouze poškozených, nýbrž rovněž v přenesení nákladů rizika spojeného s (nikoliv zvlášť) nebezpečnou činností na provozovatele (tj. toho, kdo z této činnosti profituje). Mám tak za to, že se *de lege lata* jeví rozumnější odpovědnost dle § 2924 OZ vykládat jako odpovědnost objektivní, a to nejen s ohledem na to, že již rozhodnuté případy Nejvyšším soudem dohromady vypovídají o ustálené rozhodovací praxi ohledně objektivního charakteru této odpovědnosti. Úvahy o subjektivním charakteru tak vzhledem k tomu obstojí pouze jako úvahy *de lege ferenda*.

přiklonil k názoru, že se jedná o důvod liberační, a tudíž, že odpovědnost vlastníka zvířete má objektivní povahu (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 2. 2020, sp. zn. 25 Cdo 2681/2019-II.).

⁸² Melzer, 2018, op. cit., s. 467, marg. č. 110.

⁸³ Tamtéž, marg. č. 113.

⁸⁴ Obojí rozhodoval 25. senát v téměř stejném složení. Rozhodnutí se sp. zn. 25 Cdo 1127/2018 bylo však podrobeno i jisté kritice z pera předních civilistů. Srov. např. TICHÝ, Luboš. K rozlišování mezi tzv. subjektivní a objektivní odpovědností – rozsudek NS o povaze odpovědnosti advokáta za škodu. Bulletin advokacie, 2013, č. 1-2, s. 17-22.

3.4. Dílčí závěr

Smyslem odpovědnosti za prostou provozní činnost dle § 2924 OZ je zmírnění dopadů inherentní důkazní nouze poškozeného spojené s technickou náročností nebo složitostí provozní činnosti, do které poškozený mnohdy málokdy vidí, kdy bude stěžít odhalovat, zda provozovatel jakožto původce škody dodržel standard řádné péče či nikoliv. Stěžít bude taktéž zjišťovat, co konkrétně bylo příčinou vzniku škody na straně provozovatele.

Druhým *rationem* této skutkové podstaty je přenesení rizika vzniku škody spojeného s provozováním závodu nebo jiného výrobního zařízení, které sice nedosahuje míry, kterou lze považovat za zvláště abnormální, avšak vzhledem k náročnosti, složitosti a opakovanosti činnosti přesahuje normální úroveň rizika spojenou s běžným životem, na jeho provozovatele.

V souladu s ustálenou rozhodovací praxí Nejvyššího soudu, jakož i jazykovým, systematickým a historickým výkladem podle úmyslu zákonodárce vyjádřeného v důvodové zprávě, lze odpovědnost za škodu vzniklou z prostého provozu dle § 2924 OZ považovat za objektivní.

4. Rozbor odpovědnosti za škodu z provozní činnosti

4.1.1. „Kdo provozuje závod nebo jiné zařízení sloužící výdělečné činnosti“ – otázka subjektu odpovědnosti

4.1.1.1. Závod

Závodem se dle § 502 OZ rozumí organizovaný soubor jmění vytvořený podnikatelem, který po jeho vůli slouží k provozování jeho činnosti. Vojtek pojem závod obsažený v § 2924 OZ vnímá restriktivně, kdy uvádí, že značí výkon činnosti továrním způsobem, při níž jsou používány takové prostředky, které ze své nikoliv plně zvladatelné a kontrolovatelné podstaty mohou mít nepříznivé účinky na okolí (tedy v zásadě výroba). Jiné než výrobní aktivity pak spojuje s pojmem *jiného zařízení*, kdy jako příklad uvádí poskytování služeb, při kterých může dojít k realizaci rizika spojeného s používáním technologií nebo věcí.⁸⁵

Tento přístup se sice odklání od legislativní zkratky stanovené v § 502 OZ, avšak jestliže provoz ostatních nevýrobních výdělečných zařízení (tedy jiných obchodních závodů ve smyslu § 502 OZ) je dle tohoto výkladu zahrnut právě v pojmu *jiného zařízení*, pak lze přesvědčivě tvrdit, že je-li ustanovení vykládáno tímto způsobem, praktické dopady na podnikatele to nebude mít žádné. Tovární způsob činnosti zakládá koneckonců pouze vyvratitelnou domněnku provozu zvláště nebezpečného (§ 2925 odst. 3 OZ) a je tak teoreticky možné, že i továrna bude odpovídat toliko za prostý provoz nevykazující znaky zvýšeného rizika.

4.1.1.2. Jiné zařízení sloužící výdělečné činnosti

Jazykové znění napovídá, že pojem *zařízení*⁸⁶ *sloužící výdělečné činnosti* je pojem nadřazený závodu. Lze tedy říci, že zařízení sloužící výdělečné činnosti se dělí na závody a jiná zařízení sloužící výdělečné činnosti. Pojmovým znakem provozu, za jehož provoz podnikatel odpovídá dle § 2924 OZ, je nově výslovně výdělečnost. Již za účinnosti OZ 1964 však judikatura dovodila, že provozní činnost je pojmově činností hospodářskou, provozovanou za účelem dosažení zisku, kdy právě hospodářská povaha činnosti je důvodem pro zavedení přísnější (objektivní) odpovědnosti.⁸⁷

⁸⁵ Vojtek, P., 2015, op. cit.

⁸⁶ Zařízením se dle Slovníku spisovného jazyka českého rozumí předmět nebo soubor předmětů uzpůsobený k vykonávání nějakého úkonu, práce atp., případně soubor předmětů sloužících k vybavení něčeho pro určitý účel (Slovník spisovného jazyka českého [online]. Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky. Heslo *zařízení*).

⁸⁷ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 4. 2014, sp. zn. 25 Cdo 3997/2013.

Jestliže provoz závodu slouží podnikání (tautologie s § 502 OZ) a podnikání je ve své podstatě výdělečnou činností (srov. § 420 OZ), pak lze říci, že *jiné zařízení sloužící výdělečné činnosti* slouží jiné výdělečné činnosti než podnikání. Pojem *jiná výdělečná činnost* je v OZ zmíněn na více místech a pro zdařilé uchopení pojmu jiného výdělečného zařízení, jakož pro pokus o zachování terminologické jednotnosti OZ tak následuje srovnání těchto výskytů.

Na prvním místě je nutno se podívat na definici podnikatele v § 420 OZ. Nelze totiž pominout, že podnikatel je definován nejen tím, že vykonává výdělečnou činnost, ale taktéž tím, že ji vykonává za účelem dosažení zisku. Je tak nutno diferenciovat mezi výdělečnou činností a ziskem. Výdělečnost činnosti podnikatele je přitom znak, který přibyl po rekodifikaci. V dřívější definici podnikatele v § 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, výdělečnost jako pojmový znak výslovně zmíněna nebyla.

Jiná výdělečná činnost je prvně zmíněna v § 33 OZ, stanovujícím podmínky pro udělení souhlasu k výdělečné činnosti zákonným zástupcem nezletilého. Čuhelová uvádí, že pro osvětlení toho, co se myslí jinou výdělečnou činností ve smyslu § 33 OZ, lze podpůrně použít veřejnoprávní předpisy, kdy takovým je např. § 9 odst. 3 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, který vymezuje, co se rozumí výkonem samostatné výdělečné činnosti.⁸⁸ Dobrovolná uvádí, že jinou výdělečnou činností ve smyslu § 33 OZ měl zákonodárce na mysli zejména výkon uměleckého či vědeckého povolání, řemesla nebo i výkon činnosti obchodního zástupce.⁸⁹ Obdobné příklady uvádí i Jirsa.⁹⁰

Další výskyt lze vysledovat k § 217 OZ, který stanovuje, co může a nemůže být hlavní činností spolku. Ronovská k tomu uvádí, že *jiná výdělečná činnost* může spočívat například ve správě majetku spolku, přičemž význam sousloví znamená „druhou možnost“ hospodářské činnosti vedle podnikání.⁹¹

⁸⁸ ČUHELOVÁ, Kateřina. § 33 [Samostatné provozování obchodního závodu či obdobné výdělečné činnosti]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol., op. cit., marg. č. 3.

⁸⁹ DOBROVOLNÁ, Eva. § 33 [Souhlas zákonného zástupce se samostatným provozováním obchodního závodu či obdobné výdělečné činnosti nezletilým]. In: LAVICKÝ, Petr a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 147, marg. č. 3.

⁹⁰ JIRSA, Jaromír, § 33 [Souhlas zákonných zástupců s provozováním obchodního závodu nezletilým], In: FINDEJS, S., GAŇO, J., PRUDÍKOVÁ, D., PŘIBYLOVÁ, J. a kol. Občanský zákoník – Svazek II – Osoby (§ 15–435). Ostrava: CODEXIS publishing, 2018, In: CODEXIS [právní infomační systém]. ATLAS Consulting [cit. 2023-11-26]

⁹¹ RONOVSKÁ, Kateřina. § 217 [Společný zájem, hlavní a vedlejší činnost spolku]. In: LAVICKÝ, Petr a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 866, marg. č. 51.

Pojetí jiné výdělečné činnosti dle Dobrovolné a Jirsy se více přibližuje vnímání jiného zařízení sloužící výdělečné činnosti dle Vojtka. Přijmeme-li závěr, že závodem ve smyslu § 2924 OZ je vlastně jen továrna, pak jestliže umělci, vědci či obchodní zástupci využívají ke své činnosti jiná zařízení, ze kterých plyne vyšší riziko, pak dává smysl, aby byli vedle továrníků zařazeni mezi potenciálně pasivně legitimované. Pakliže závod vnímáme šířeji a dokážeme si představit, že i tito podnikatelé mohou provozovat závod, pak ve vztahu k jejich pasivní legitimaci dospějeme ke stejnému výsledku. Z praktického hlediska je tak (ne)zařazení vědců a umělců (potažmo svobodných povolání) mezi provozovatele obchodního závodu pro potřeby § 2924 OZ zcela bez významu.

Pro potřeby § 2924 OZ z výše uvedeného taktéž vyplývá, že za *jiná zařízení sloužící výdělečné činnosti* lze považovat ta, která jejich provozovatel nepoužívá k podnikání, ale vydělává na nich v rámci správy vlastního majetku. Představme si vlastníka panelového domu, který tento (resp. jednotlivé bytové jednotky) pronajímá a zároveň zanedbává údržbu, které je ze zákona povinen.⁹² V důsledku toho vznikne škoda třetí osobě (nájemci by odpovídal podle přísnějšího § 2913 OZ⁹³). Mám za to, že panelový dům skutečně bude tím *jiným zařízením sloužícím výdělečné činnosti*. Pro založení odpovědnosti dle § 2924 OZ bude taktéž nutné, aby škoda měla původ v provozu tohoto panelového domu, tj. aby škoda byla způsobena v souvislosti se samotným charakterem panelového domu.

Pojem „výdělečná činnost“ byl definován i v judikatuře Nejvyššího soudu, avšak pro potřeby zcela jiného ustanovení (pro účely posouzení, zda zaměstnanec v rozporu se zákonem vykonával výdělečnou činnost shodnou s předmětem činnosti zaměstnavatele podle § 304 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů), tak, že jde o jakoukoliv právem dovolenou činnost, která je vykonávána za účelem získání majetkového prospěchu. Jako příklady Nejvyšší soud uvádí pracovněprávní vztahy, podnikání, členství ve statutárních nebo kontrolních orgánech právnických osob, či činnost vykonávanou ve prospěch společnosti, v níž je zaměstnanec společníkem.⁹⁴

⁹² V souladu s § 2257 odst. 2 OZ nájemce hradí pouze běžnou údržbu a drobné opravy související s užíváním bytu. Ostatní je svěřeno pronajímateli.

⁹³ Pro úplnost poznamenávám, že za určitých okolností by pronajímatel mohl dle § 2913 OZ odpovídat i za škodu způsobenou třetí osobě. Srov. závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 3. 3. 2022, sp. zn. 25 Cdo 3256/2021.

⁹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2015, sp. zn. 21 Cdo 1132/2014.

Lze tak uzavřít, že výdělečnou činností se rozumí nejen činnost vykonávaná za účelem dosažení zisku, nýbrž i za účelem dosažení obživy, resp. výdělkem se rozumí nejen zisk z podnikání nebo majetku, nýbrž i mzda, plat či odměna za práci.

Dle důvodové zprávy jsou ale *jinými zařízeními sloužící výdělečné činnosti* nejen ta, která mají platící klientelu, nýbrž i ta, jejichž výdělkem jsou především příjmy z veřejných rozpočtů, a to např. veřejné nemocnice, školy a podobné ústavy. Z tohoto demonstrativního výčtu lze mít za to, že „podobnými ústavy“ měl zákonodárce pravděpodobně na mysli veřejné ústavy, tj. zařízení, která se v teorii vymezují jako „*souhrn věcných a osobních prostředků, s nimiž disponuje subjekt veřejné správy za účelem trvalé služby zvláštnímu veřejnému účelu*“.⁹⁵ Veřejné ústavy jsou zároveň subjekty veřejné správy^{96,97} (a to jak samostatné, tak nesamostatné), přičemž jako takové bývají zároveň vymezovány vůči ostatním subjektům veřejné správy, tj. státu, veřejnoprávním korporacím, veřejným podnikům a osobám soukromého práva. Vůči státu si vymezením snad ani netřeba lámat hlavu, vůči veřejnoprávním korporacím se veřejné ústavy liší tím, že nejsou založeny na členském principu a že plní veřejný účel pro blíže neurčitý okruh uživatelů, veřejné podniky se od veřejných ústavů pak liší tím, že vykonávají hospodářskou činnost (resp. jsou provozovány za účelem dosažení zisku).

Co se týká subjektů veřejné správy, kteří potenciálně mohou být shledáni odpovědnými dle § 2924 OZ, asi nemůže být pochyb o veřejných podnicích, neboť ty – přestože jsou spravovány státem – jsou fakticky podnikateli ve smyslu § 420 OZ. Pokud ovšem dělicí kritérium výdělečnosti končí tam, kde končí nejen zisk, ale taktéž financování ze strany státu, pak se zdá, že seznam subjektů, které výdělečné zařízení neprovozují, bude snad kratší než subjektů, které tak činí.

Podle Melzera lze za zařízení sloužící k výdělečné činnosti pokládat i taková zařízení, která slouží k zajištění obživy osob, které na jeho provozu participují. Vychází přitom z toho, že rozhodující není účel dosažení zisku, nýbrž výkon povolání, kdy lze předpokládat určitou úroveň profesionality, se kterou má být spojena vyšší míra odpovědnosti.⁹⁸ Zdá se, že takové

⁹⁵ HENDRYCH, Dušan. Ústav veřejný. In: HENDRYCH, Dušan a kol. Právní slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

⁹⁶ Ve smyslu nositele veřejné správy. Srov. HENDRYCH, Dušan. § 1 [Subjekty a jejich klasifikace]. In: HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo. Obecná část. 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 65, marg. č. 109.

⁹⁷ Veřejná správa se pak vymezuje jako činnost státních nebo veřejných institucí, která není zákonodárstvím ani soudnictvím. Viz HENDRYCH, Dušan. Oddíl 1. Pojem veřejné správy. In: HENDRYCH, Dušan a kol., 2016, op. cit., s. 2, marg. č. 4.

⁹⁸ Melzer, F., 2018, op. cit., s. 456, marg. č. 44.

pojetí by odpovídalo pojetí výdělku uvedenému výše, jakož i úmyslu zákonodárce vyjádřeném v důvodové zprávě. Za provozovatele výdělečného zařízení by pak bylo možné považovat nejen podnikatele, obhospodařovatele vlastního majetku a veřejné ústavy, ale i stát (resp. jeho jednotlivé organizační složky) nebo jiné veřejnoprávní korporace, neboť jsou zaměstnavateli.⁹⁹ Provozovatelem výdělečného zařízení by se tak mohla stát i nadace nebo obecně prospěšná společnost vykonávající čistě filantropickou činnost, platí-li svému personálu odměnu za práci. Jako zdroj obživy by však bylo možné považovat taktéž provoz zařízení zajišťovaný veřejnoprávními korporacemi profesní samosprávy, např. Českou advokátní komorou, neboť členství je zákonnou podmínkou výkonu advokacie.

Je vhodné si položit otázku, zda tento výklad nenaráží na rozpor se smyslem právní úpravy, kterým je převedení nákladů na toho, kdo má z rizika prospěch. Jistě by nebylo spravedlivé (a vzhledem k ochrannému charakteru pracovního práva ani dost dobře možné), aby provozovatel uplatňoval náhradu regresně po zaměstnancích, nedošlo-li ke škodě v důsledku zaviněného porušení jejich povinností, i když jsou to právě ti, kdo si participací na provozu zařízení zajišťují obživu. Vzhledem k tomu usuzuji, že zařízení lze považovat za sloužící výdělečné činnosti tehdy, plyne-li z něho výdělek (ve smyslu alespoň zajištění obživy, tedy nikoliv nutně zisku) tomu, koho zasáhne povinnost nahradit škodu z jeho provozu. Plyne-li tedy ze zařízení výdělek pouze pro zaměstnance, přičemž zařízení není provozováno za účelem obdobným podnikatelskému, provoz takového zařízení dle mého názoru nespadá pod hypotézu § 2924 OZ.

Jistý prvek výdělečnosti, ba dokonce záměr dosažení zisku, dovedila u provozní činnosti i judikatura za úpravy podle OZ 1964, kdy např. v rozhodnutí ze dne 1. 4. 2014, sp. zn. 25 Cdo 3997/2013, Nejvyšší soud konstatoval, že v obecné rovině je provozní činnost činností, „*která má hospodářský účel (jejímž účelem je dosažení zisku)*“, kdy právě tento hospodářský účel je podle Nejvyššího soudu zároveň důvodem pro uložení přísnější odpovědnosti.¹⁰⁰ Nutno dodat, že požadavek výkonu činnosti za účelem dosažení zisku nebyl judikaturou Nejvyššího soudu respektován bezvýjimečně. Lze se totiž setkat i s rozhodnutími, dle kterých podmínkou odpovědnosti dle § 420a OZ 1964 není dosahování zisku.¹⁰¹

⁹⁹ Lze si tak představit např. incident způsobený malfunkcí automatických dveří v budově ministerstva nebo úraz způsobený závadou turniketu u vstupu do pražské právnické fakulty.

¹⁰⁰ Odkazuje přitom i na starší rozhodnutí, a to rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2000, sp. zn. 25 Cdo 890/2000, ve kterém dovedl, že provozní činnost je zpravidla činností obchodní a podnikatelskou a na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2011, sp. zn. 25 Cdo 1117/2008, ve kterém dovedl, že provozní činností je i provoz autokempu, neboť jde o výdělečnou činnost spojenou s nabízením a poskytováním různých služeb.

¹⁰¹ Např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2016, sp. zn. 25 Cdo 564/2015-678.

Taktéž Vojtek s odkazem na judikaturu¹⁰² uvádí, že za provozní činnost lze považovat provoz zdravotnického zařízení. Zároveň však tvrdí, že provozní činnost je i judikaturou dle OZ 1964 vykládána jako „*činnost související s předmětem činnosti (podnikatelské, obchodní)*“. Taktéž uvádí, že nově zavedený požadavek výdělečnosti spočívá v tom, že činnost je vykonávána za účelem dosažení zisku.¹⁰³

Je ovšem stále otázkou, zda řešení zákonodárce rozšiřující znak výdělečnosti i na veřejné ústavy ob stojí v praxi. V rozsudku ze dne 30. 9. 2020, sp. zn. 23 Cdo 2321/2020 se Nejvyšší soud zabýval žalobou na náhradu škody vzniklou v souvislosti se střetem vlaku ve vlastnictví žalobkyně (České dráhy, a.s.) se spadlými stromy na trati, jíž je žalovaná (Správa železnic, státní organizace) provozovatelem. Nejvyšší soud zde aproboval názor odvolacího soudu, dle kterého žalovaná za škodu podle § 2924 OZ neodpovídá, neboť škoda byla způsobena vyšší mocí. K tomu, za žalovaná provozuje výdělečné zařízení, se však nikterak nevyjádřil, neboť to nebylo součástí přezkumu a ve výsledku by to ani nemělo vliv na správnost přezkoumávaného rozhodnutí, neboť škodu způsobil pád zdravých stromů vyvolaný abnormálními povětrnostními vlivy.¹⁰⁴

S ohledem na výše uvedené lze mít za to, že požadavek výdělečnosti lze vykládat pouze s ohledem na jeho provozovatele. Za účel požadavku výdělečnosti lze stěží považovat to, že jeho vlivem bude možné za pasivně legitimované subjekty považovat ty, jejichž účelem je přinášet prospěch obyvatelstvu, přičemž právě na ty pak dopadne břímě spojené s vyplácením nákladů spojených s náhradou škody v rámci redistribuce veřejných prostředků. Přestože se takové řešení nejeví jako nespravedlivé, bylo-li záměrem zákonodárce, měl tento záměr v textu zákona vyjádřit lépe. Dle mého názoru pak za výdělečnost nelze považovat ani aktivitu provozovatele směřující k zajištění vhodných mzdových podmínek svého personálu, není-li zařízení provozováno za hospodářským účelem. Taktéž se domnívám, že výkon veřejné správy

¹⁰² Konkrétně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2012, sp. zn. 25 Cdo 2743/2010 a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2012, sp. zn. 25 Cdo 3805/2009. V prvním případě byla žalovanou Ústřední vojenské nemocnici Praha, příspěvková organizace a ve druhém Královéhradecký kraj. V obou rozhodnutích byl kladen důraz na to, že škoda způsobená zákrokem provedeným ve zdravotnickém zařízení nemůže být považována za škodu z provozní činnosti tohoto zařízení. Ani v jednom rozhodnutí ovšem není explicitně řečeno, že zdravotnické zařízení má provoz.

¹⁰³ Vojtek, P., 2015, op. cit. Obdobně též VOJTEK, P., § 2924. In: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI* (§ 2521-3081), 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2021.

¹⁰⁴ Zajímavostí je, že dle rozsudku odvolacího soudu (rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13. 11. 2019, č. j. 11 Co 256/2019-105, má odpovědnost za škodu dle § 2924 subjektivní charakter, přičemž „veškerá péče, kterou lze rozumně považovat“ je toliko přísnější měřítko zavinění. Toto rozhodnutí tedy zároveň dokazuje počáteční nejasnosti ohledně povahy § 2924 OZ v judikatuře.

nelze považovat za výdělečnou činnost, není-li zároveň spojena s prospektem generování zisku.¹⁰⁵

Přesto mám za to, že úmysl zákonodárce vyjádřený v důvodové zprávě, dle kterého za výdělečná zařízení lze považovat i ta, která jsou financována z veřejných prostředků, nelze kategoricky odmítnout, a to s ohledem na ochranu poškozeného jako základní smysl posuzované právní úpravy. Vezmeme-li v úvahu příklad provoz zdravotnického zařízení, pak je třeba si položit otázku, v čem lpí pro poškozeného rozdíl mezi provozem soukromého a veřejného zdravotnického zařízení, obdobně pak mezi veřejnou a soukromou vysokou školou. V závislosti na tom, jak definujeme požadavek výdělečnosti, se ovšem může stát, že soukromá organizace odpovídat bude, zatímco veřejná nikoliv, přestože navenek obě nabízejí srovnatelné služby.

Řešení lze dle mého názoru najít v jakémisi kompromisu. Domnívám se, že požadavek výdělečnosti lze u zařízení financovaných z veřejných prostředků mít za splněný, avšak pouze tehdy, kdy je financování z veřejných prostředků jediným zásadním rozdílem oproti financování v rámci klasického tržního prostředí, kdy organizace získává peněžní prostředky přímo od svých klientů. Je-li tak poskytování peněžních prostředků na provoz zařízení ze strany státu přímo úměrné objemu klientely provozovatele (resp. je-li tak provoz zařízení financován na základě „obsloužené“ klientely, avšak nepřímou, prostřednictvím státního rozpočtu), jako tomu snad může do jisté míry být v případě vysokých škol¹⁰⁶ nebo veřejných nemocnic,¹⁰⁷ pak je dle mého názoru skutečně možné na provozovatele těchto zařízení § 2924 OZ aplikovat.

Prvek výdělečnosti tak naopak nebude možné shledat u zařízení provozovaných organizačními složkami státu nebo jinými veřejnoprávními (kvazi)subjekty, spočívá-li jejich účel čistě v plnění funkcí svěřených státu, není-li jejich hospodaření závislé na obstarávání plnění pro svou klientelu. Při řešení otázky, zda posuzované zařízení slouží výdělečné činnosti se tak lze

¹⁰⁵ Za výdělečná zařízení tak lze přesto považovat například zařízení provozována stanicemi technické kontroly ve smyslu § 54 a násl. zákona č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích. Vzhledem k tomu, že provozovatelé stanic technické kontroly jsou zároveň podnikateli, zpravidla u nich bude odpovědnost dána již jakožto provozovatelů závodu. Tento příklad tak uvádím pouze k ilustraci, že i výkon veřejné správy může naplňovat znaky provozní činnosti.

¹⁰⁶ Viz čl. 10 odst. 1 Pravidel pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy pro rok 2023 (dostupné online: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/pravidla-pro-poskytovani-prispevku-a-dotaci-verejnym-vysokym-9>), dle kterého je fixní část příspěvku závislá na počtu studentů.

¹⁰⁷ Viz § 17 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

do jisté míry inspirovat i závěry dosavadní judikatury ohledně pasivní legitimace obce (resp. města) dle § 420a OZ 1964.¹⁰⁸ Provozovatelem zařízení sloužícího výdělečné činnosti tak dle mého názoru nemůže být např. výše zmíněná Správa železnic, státní organizace.

4.1.2. „nahradí škodu vzniklou z provozu“ – otázka rozsahu odpovědnosti

4.1.2.1. Úvod do rozlišovacích kritérií

Jak již bylo uvedeno výše, ustanovení § 2924 OZ vyjmenovává tři případy škody vzniklé z provozu. Jak bylo vysvětleno v kapitole 3.2, nezáleží na tom, o který z těchto případů se jedná. Klíčové je, zda škoda vznikla „z provozu“, či nikoliv. Demonstrativní výčet jednotlivých případů pak slouží pouze k přiblížení se pojmu provozu a tím k pojmu škody z provozní činnosti. Ze tří v ustanovení § 2924 OZ vyjmenovaných případů škody z provozu je pak za nejpodstatnější možné považovat právě provozní činnost, neboť i v dalších dvou případech se vyžaduje souvislost s ní.

Provozní činnost lze vymezit jako činnost související s předmětem činnosti (zpravidla podnikatelskou nebo obchodní), která je vyvíjena ve formě tzv. provozu, tj. za použití určitých organizačních opatření, zpravidla opakovaně a často s využitím technologií, postupů či věcí, které se mohou ocitnout mimo kontrolu provozovatele a je s nimi spojeno určité potenciální riziko.¹⁰⁹ Je to právě provozní povaha, která navenek vykazuje potenciální nebezpečí vzniku újmy.

Pro vznik odpovědnosti není podstatné, zda činnost, při které došlo ke vzniku škody, je vymezená v předmětu činnosti provozovatele, či nikoliv. Rozhodující je, že se jedná o součást jeho faktické činnosti.¹¹⁰ Taktéž nehraje roli ani to, zda je provozní činnost vykonávána po právu, či protiprávně. Jak již bylo zmíněno v kapitole 3.2, protiprávnost není pojmovým znakem odpovědnosti za škodu dle § 2924 OZ, nýbrž se naopak předpokládá. Je-li však provozní činnost vykonávána protiprávně, ustanovení je taktéž použitelné, neboť opačný výklad by byl v rozporu s principem *nemo turpitudinem suam allegare potest* zakotveném v § 6 odst. 2 OZ, neboť odpovědnost dle § 2924 OZ je přísnější než odpovědnost za protiprávní jednání dle § 2910 OZ.

¹⁰⁸ Viz již zmiňovaný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 4. 2014, sp. zn. 25 Cdo 3997/2013.

¹⁰⁹ Viz Vojtek, 2015, op. cit.; srov. také rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2019, sp. zn. 25 Cdo 2595/2019 a tam citovanou judikaturu.

¹¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2018, sp. zn. 32 Cdo 2197/2016.

Podle některých autorů je však třeba pojem provozní činnosti vykládat širěji. Melzer provozní činnost ve smyslu § 2924 OZ definuje jako hospodářskou činnost „*v podobě provozu závodu nebo provozu zařízení k výdělečné činnosti, která vykazuje přiměřenou kontinuitu a plánovitost.*“¹¹¹ Přesto však ani podle takto širokého pojetí nemůže být za škodu z provozní činnosti shledán každý, kdo takto definovanou provozní činnost vykonává. Pro vznik odpovědnosti dle § 2924 OZ je rovněž vyžadováno, aby škoda vznikla v příčinné souvislosti s provozem, tj. povaha provozu musí být pro vznik odpovědnosti způsobila škodu způsobit. Z otázky původu a šíře odpovědnosti se pak stane především otázka kauzální.

Osobně se přikláním spíše k prvnímu, užšímu pojetí, zastávaného výše zmíněnou judikaturou, neboť dle mého názoru lépe odráží v kapitole 3 předestřený účel odpovědnosti za provozní činnost. Domnívám se ovšem, že praktické důsledky obou přístupů by byly obdobné. Proto je dále pro účely určení šíře odpovědnosti podroben analýze pojem „škoda z provozní činnosti“, který tak lze považovat za syntézu obou pojetí a se kterým pracuje i recentní judikatura.

Je však zřejmé, že i pojetí pojmu provozní činnosti může mít značný vliv na podobu okruhu pasivně legitimovaných subjektů. To vyplývá zejména ze starší judikatury, rozhodujíc případy v intencích OZ 1964, kde za škodu odpovídal *každý*, kdo vykazoval provozní činnost. Např. Krajský soud v Hradci Králové v usnesení ze dne 3. 4. 2002, sp. zn. 20 Co 392/2001 (publikováno v Soudních rozhledech, č. 10/2003, s. 346) dovodil, že obec nemůže odpovídat za škodu z provozní činnosti, neboť provozní činnost nevyvíjí. Toto stanovisko soud zaujal po předestření definice provozní činnosti, dle které předmět činnosti má být vymezen ve zřizovací listině, oprávnění k podnikatelské činnosti nebo v živnostenském oprávnění, přičemž činnost obce je však dána zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), a pod provozní činnost ji tedy podřadit nelze. Obdobně rozhodnul Nejvyšší soud v rozsudku soudu ze dne 1. 4. 2014, sp. zn. 25 Cdo 3997/2013, ve vztahu k městu.

Jak již bylo nastíněno výše v podkapitole 3.1, dle recentní judikatury Nejvyššího soudu škodou z provozní činnosti není každá škoda způsobená při provozu výdělečného zařízení, nýbrž pouze taková, která byla způsobena v souvislosti s technickou složitostí či náročností provozní činnosti.¹¹² V nástinu vybrané judikatury v podkapitole 3.2 bylo taktéž uvedeno, že škodu

¹¹¹ Melzer, 2018, op. cit., s. 460, marg. č. 68.

¹¹² „Pro posouzení, zda jde o škodu z provozní činnosti, je klíčové, zda k újmě došlo v souvislosti s technickou složitostí či náročností provozní činnosti“ (dle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2019, sp. zn. 25 Cdo 2595/2019).

z provozní činnosti může zapříčinit pouze taková činnost, jejíž samotná povaha je toho způsobila, neboť podstatné je, zda činnost či věc způsobila škodu svým charakterem.

Tato redukce rozsahu odpovědnosti je souladná se smyslem a účelem ustanovení, jak byl vymezen v kapitole 3. Povolán k náhradě škody je tak pouze ten provozovatel, jehož činnost vykazuje vyšší riziko vzniku škody pro okolí, přičemž pro poškozeného často nelze odhadnout konkrétní příčinu škody, jakož i to, zda provozovatel vynaložil řádnou péči k zabránění vzniku škody. Na takového provozovatele je pak spravedlivé kanalizovat náklady vzniklé v souvislosti se škodnou událostí.

V recentní judikatuře Nejvyššího soudu, resp. v případech rozhodovaných podle OZ, lze často vysledovat kritérium náročnosti či složitosti provozu jako rozdělujícím požadavkem při určování, zda se jedná o škodu z provozní činnosti. V případech rozhodovaných Nejvyšším soudem v mantinelech OZ 1964 byla někdy používána jiná rozlišovací kritéria než náročnost nebo složitost provozu. Jak již bylo zmíněno v podkapitole 3.2, některá rozhodnutí dokonce výslovně popírala smysl a účel tohoto ustanovení jako odpovědnosti za riziko, když uváděla, že pro vznik odpovědnosti z provozní činnosti nemusí jít o věci či technologie potenciálně nebezpečné.¹¹³

Dosavadní kazuistiku zároveň nelze shrnout výčtem činností, u kterých může dojít ke vzniku škody, za kterou bude jeho provozovatel odpovídat jako za škodu z provozní činnosti, a u kterých nikoliv. Tak např. v usnesení ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. 25 Cdo 1408/2005 Nejvyšší soud konstatoval, že bankovní činnost není provozní činností, neboť nepřináší negativní jevy pro okolí, které by mohly jako vedlejší důsledek způsobit škodu. Toto hledisko pak Nejvyšší soud zopakoval v Usnesení ze dne 27. 4. 2011, sp. zn. 29 Cdo 116/2010. Později, konkrétně v usnesení ze dne 15. 4. 2021, sp. zn. 25 Cdo 1802/2020, Nejvyšší soud konstatoval, že zranění způsobené sevřením automatickými dveřmi lze považovat za újmu z provozní činnosti.

Z výše uvedeného tak logicky vyplývá, že jsou-li u vstupu do banky (nebo v jiném prostoru, do kterého má přístup veřejnost, resp. zákaznická základna) automatické dveře, pak škoda, kterou způsobí, bude posouzena jako škoda z provozní činnosti. To však neznamená, že by dřívější judikatura shledávající, že bankovní činnost není provozní činností, nebyla nadále použitelná. V obou případech totiž šlo o škodu způsobenou provedením bankovních operací (převodů). Bude-li tak i v budoucnu soudy řešen skutkově obdobný případ, kdy dojde ke škodě

¹¹³ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2011, sp. zn. 25 Cdo 1117/2008.

v souvislosti s provedením bankovního převodu, plně se uplatní pravidlo legitimního očekávání stran ve smyslu § 13 OZ a strany sporu tak budou moci přiměřeně spoléhat na to, že způsobená újma nebude posouzena jako škoda z provozní činnosti. Z intencí ustanovení § 2924 OZ tak nelze *pro futuro* plně vyjmout některé druhy činností s odkazem na to, že tak v konkrétním případě učinil Nejvyšší soud.

Obdobně je třeba přistupovat k judikatuře Nejvyššího soudu ohledně neprovozního charakteru činnosti spočívající v organizování sportovního utkání¹¹⁴ či kulturní akce.¹¹⁵ Je tak třeba varovat před nepřipustně zjednodušujícím výkladem paušalizujícím právní věty rozhodnutí Nejvyššího soudu. Obdobně by totiž šlo přistupovat např. k činnosti provozovatele kulturní akce, která (podobně jako bankovní činnost nebo organizace sportovního utkání) typicky nebude vykazovat znaky vyššího rizika, kdy tato činnost zpravidla nebude ze své podstaty způsobilá přivodit vznik škodné události. V rozsudku ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. 25 Cdo 776/2012, se Nejvyšší soud zabýval případem, ve kterém žalobce utrpěl újmu způsobenou elektrickým proudem při pohybu na podiu v rámci diskotéky pořádané žalovaným. Nejvyšší soud i v tomto případě dovedl, že žalovaný za tuto škodu může odpovídat jako za škodu z provozní činnosti.

Z výše uvedeného je tak zřejmé, že základním znakem provozní činnosti je, že je způsobilá svou samotnou povahou způsobit škodu. Již z toho lze dovést, že provozní činnost je tak možné považovat za činnost, která vykazuje znaky vyššího rizika.

4.1.2.2. Další příklady z judikatury

Za škodu z provozní činnosti lze podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2008, sp. zn. 25 Cdo 529/2006 považovat škodu způsobenou samovznícením rostlinného odpadu (chmelinky) skladovaného za účelem jeho pozdějšího využití (k hnojení). Tento rostlinný materiál pak představuje věc použitou při provozní činnosti, přičemž jeho uskladnění je činnost, která navazuje na hlavní činnost žalovaného. K charakteristickým vlastnostem takto uskladněné chmelinky pak patří dle Nejvyššího soudu za určitých okolností i samovznícení, a tudíž lze tvrdit, že škoda měla původ v samotném charakteru věci použité při provozní činnosti.

Dále Nejvyšší soud v usnesení ze dne 16. 10. 2008, sp. zn. 25 Cdo 3113/2006, dovedl, že škoda vzniklá v příčinné souvislosti s vypuštěním vody z vodní elektrárny, která nebyla v chodu v důsledku toho, že na ní byly v tu chvíli prováděny opravy, je škodou z provozní činnosti.

¹¹⁴ Dle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2008, sp. zn. 25 Cdo 2600/2007.

¹¹⁵ Dle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. 25 Cdo 776/2012.

Nejvyšší soud tak zdůraznil, že přestože zákon hovoří o provozní *činnosti*, pro odpovědnost se nevyžaduje, aby zařízení bylo v chodu.

Hojně odkazovaným judikátem je rozsudek ze dne 25. 11. 2009, sp. zn. 25 Cdo 2429/2007, kde Nejvyšší soud rozhodoval o provozním charakteru škody způsobené zřícením zdi sousedního domu při stavbě obchodního centra, přičemž bylo prokázáno, že příčinou zřícení byla několikerá pochybení všech čtyř žalovaných (z nichž dva prováděli stavební činnost a dva zpracovali projektovou dokumentaci). Nejvyšší soud na základě úvahy, že o škodu z provozní činnosti jde tehdy, je-li vyvolána samotným charakterem provozu, přičemž stavební činnost ani činnost spočívající ve vypracování projektové dokumentace není charakteristická tím, že způsobuje zřícení okolních staveb, usoudil, že žalovaní podle § 420a OZ 1964 za škodu odpovídat nemohou, mohou však odpovídat za porušení právní povinnosti.

Jako škodu z provozní činnosti Nejvyšší soud neposoudil také škodu způsobenou pádem v důsledku nedostatečně označené nerovnosti na podlaze nákupního centra,¹¹⁶ pádem na mokré podlaze nákupního centra za deštivého počasí,¹¹⁷ či pádem ze schodů na pánské toaletě, které poškozený v důsledku nedostatečného osvětlení neviděl.¹¹⁸

Nejvyšší soud posuzoval také škodu způsobenou pádem v důsledku uklouznutí na zvadlém listu zeleniny v prodejně Lidl,¹¹⁹ kdy soudy nižších instancí tuto posoudily jako škodu z provozní činnosti, avšak shledaly naplnění liberačního důvodu. Nejvyšší soud závěry soudů nižších instancí aproboval. Dle mého názoru ve světle předestřené dosavadní judikatury o škodu z provozní činnosti nešlo, avšak názor nižších soudů vedl ke správnému výsledku, kterým bylo takovou žalobu jako nedůvodnou zamítnout.

Za účinnosti OZ 1964 Nejvyšší soud dovodil, že škodou z provozní činnosti není škoda způsobenou pádem po (vědomém) nájezdu lyžaře na sněhový můstek v rámci lyžařského areálu, na jehož existenci provozovatel areálu upozorňoval tak, že o nich lyžaři museli vědět.¹²⁰

Ve všech výše uvedených případech škod způsobených pádem poškozených se tak nejednalo o realizaci vyššího rizika spojeného s provozem. Naopak uklouznutí na mokré podlaze, na listu

¹¹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2021, sp. zn. 25 Cdo 2387/2020. V daném případě však Nejvyšší soud shledal provozovatele odpovědným podle § 2910 OZ z důvodu porušení prevenční povinnosti dle § 2900 OZ.

¹¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2022, sp. zn. 25 Cdo 1552/2021.

¹¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2022, sp. zn. 25 Cdo 2102/2021.

¹¹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 3. 2023, sp. zn. 25 Cdo 2571/2021.

¹²⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 4. 2015, sp. zn. 25 Cdo 1668/2014.

zeleniny, či zaklopýtnutí na neosvětlených schodech, nebo v důsledku přehlédnutelné překážky umístěné v nákupním centru, lze považovat za realizaci běžného rizika, a tedy nikoliv rizika, které by bylo charakteristicky spojeno s provozováním závodu či jiného výtěžného zařízení. Z toho důvodu se domnívám, že v žádném z těchto případů nešlo o škodu z provozní činnosti. Za hraniční je možné považovat škodu vzniklou lyžaři po nájezdu na sněhový můstek, i u ní se však domnívám, že je vhodnější ji řešit podle obecných ustanovení o prevenci, neboť přestože s lyžováním je spojeno vyšší riziko vzniku újmy, lyžař jej vědomě přijímá a nelze jej tak považovat za riziko spojené s provozem.

Konečně lze zmínit specifickou věc jakožto věci použité při provozní činnosti. V rozsudku ze dne 25. 2. 2011, sp. zn. 25 Cdo 1117/2008, Nejvyšší soud uzavřel, že provozovatel autokempu může odpovídat za škodu způsobenou pádem stromu na vozidlo zde zaparkované podle § 420a OZ 1964. Předmětný strom byl Nejvyšším soudem považován za věc použitou při provozní činnosti. Toto rozhodnutí pochází z (již v podkapitole 3.2 zmiňované) poměrně krátké éry rozhodovací praxe, kdy byly Nejvyšším soudem rozlišovány na jedné straně škodlivé vlivy provozní činnosti na okolí, které musí být potenciálně nebezpečné, a provozní činnost nebo věc použitá při provozní činnosti, které potenciálně nebezpečné být nemusí, na straně druhé. Jak je již v tuto chvíli z výše uvedeného snad zřejmé, toto rozlišování nepovažuji za šťastné a ani se závěry Nejvyššího soudu vyjádřenými v tomto rozhodnutí spíše nesouhlasím. I Vojtek připouští, že závěr uvedený v tomto rozhodnutí je „*poměrně hraniční*“.¹²¹ Na druhou stranu nutno podotknout, že Nejvyšší soud zde taktéž uložil nižším instancím, aby se důkladně zabývali otázkou, zda v daném případě nebyl naplněn liberační důvod.

Přistupujeme-li k odpovědnosti za škodu z provozní činnosti tak, že představuje odpovědnost za vyšší riziko, přičemž pro to, aby se jednalo o škodu z provozní činnosti, je nutné, aby vznikla v důsledku samotného charakteru nebo povahy provozní činnosti, resp. věci při ní použité, pak podle mého názoru nemůžeme mezi věci použité při provozní činnosti, za které provozovatel odpovídá dle § 2924 OZ, zařadit stromy. Za charakteristickou vlastnost stromů za normálních okolností nelze považovat to, že padají. Na druhou stranu jejich charakteristickou vlastností je, že svým pádem mohou nemalou škodu způsobit. Jiná situace samozřejmě nastává v případě, kdy provozovatel při své činnosti používá strom, který je zjevně nemocný, neboť zjevně nemocné stromy ze své povahy (potencialitou spadnutí) nebezpečné být nepochybně mohou, neboť k jejich vyvrácení není nutná přítomnost mimořádných meteorologických jevů.

¹²¹ Vojtek, 2015, op. cit.

Zčásti díky změně liberačního důvodu po nabytí účinnosti OZ se však rozhodovací praxe Nejvyššího soudu ohledně stromů jakožto součástí provozu ujasnila. V rozsudku ze dne 8. 3. 2022, sp. zn. 25 Cdo 1828/2020. V tomto případě žalovaný povinným shledán nebyl, neboť dle Nejvyššího soudu do veškeré péče, kterou lze rozumně požadovat, nespadá požadavek, aby provozovatel pokácel všechny stromy náchylné k vyvrácení. Pouze jako *obiter dictum* Nejvyšší soud uvedl pochybnosti o tom, že strom byl v daném případě součástí provozní činnosti, neboť na rozdíl od posledně zmiňovaného případu, kde se jednalo o areál určený k rekreaci, neplnil žádnou provozní funkci. Ve výsledku tak lze vzhledem k liberačnímu důvodu přístup Nejvyššího soudu ke stromům považovat za správný.

Z výše uvedeného tak lze dovodit, že škodou z provozní činnosti je pouze taková škoda, která vznikla v příčinné souvislosti se samotnou povahou provozu. Při posuzování škody z provozní činnosti je tak nutné posuzovat nejen povahu provozu, která může být potenciálně nebezpečná pro okolí svými inherentními charakteristikami (typicky judikaturou zmiňovaná technická náročnost či složitost provozu), nýbrž také tzv. nexus ohrožení.

4.1.2.3. Škoda způsobená lidskou činností jako škoda z provozní činnosti

Ve světle výše uvedeného zůstává otázkou, zda škodou z provozní činnosti může být škoda způsobená osobou použitou při provozu, tj. zda může lidská činnost vykonávaná v určitém provozu sama svým charakterem (ze své podstaty) způsobit škodu. Odpovědnost principála za použití pomocníka je upravena v § 2914 OZ, který rozlišuje mezi nesamostatným a samostatným pomocníkem. Za škodu způsobenou nesamostatným pomocníkem odpovídá principál, jako by škodu způsobil sám, přičemž u samostatného odpovídá pouze za jeho řádný výběr.

Melzer dovozuje, že použití pomocníka „při činnosti“ ve smyslu § 2914 OZ lze považovat za použití pomocníka při provozu. Ustanovení § 2914 OZ pak dává vodítko k řešení toho, zda provozovatel vynaložil požadovanou péči, která tak bude hodnocena v závislosti na tom, zda při provozu použil samostatného či nesamostatného pomocníka.¹²² Odpovědnost provozovatele za pomocníka připouští za účinnosti OZ 1964 i Škárová.¹²³ Karner s Ondreasovou s odkazem na judikaturu k § 432 OZ 1964, dle které provozovatel lomu odpovídá bez ohledu na to, zda práce provádí sám či prostřednictvím jiné osoby¹²⁴ dovozují, že provozovatel by měl dle § 2924 OZ

¹²² Melzer, 2018, op. cit., s. 459, marg. č. 62 a násl.

¹²³ ŠKÁROVÁ, M., § 420a [Škoda z provozní činnosti], 2009, op. cit., s. 1220, marg. č. 3.

¹²⁴ Odkazují na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2007, sp. zn. 25 Cdo 3095/2005.

odpovídat bez ohledu na to, zda provozní činnost vykonává sám, či prostřednictvím subdodavatele.¹²⁵

Lze se domnívat, že je-li smyslem odpovědnosti dle § 2924–2926 ulehčit pozici poškozeného, který nemá a nemůže mít potřebné informace o činnosti podnikatele proto, aby mohl požadovat náhradu škody dle jiného ustanovení, pak lze uvažovat, že by se tato odpovědnost měla vztahovat i na činnost pomocníka.

Jak vyplývá z podkapitoly 1.2, taktéž čl. 4:202 PETL, na rozdíl od § 2924 OZ, výslovně počítá s odpovědností provozovatele za pomocníka. Widmer k tomu uvádí, že odpovědnost podniku podle tohoto článku je vlastně založena na myšlence „prodloužené ruky“, přičemž podnikatel používáním pomocníků a strojů rozšiřuje sféru svého vlivu a tím i rizika.¹²⁶

Judikatura za účinnosti OZ 1964 taktéž dovodila, že za škodu z provozní činnosti provozovatel odpovídá bez ohledu na to, zda byla způsobena jím samotným nebo jinou osobou použitou při činnosti.¹²⁷ Zvláštní pravidlo pak dovodil ve vztahu ke škodě způsobené lékařem při zákroku. V rozsudku ze dne 30. 5. 2012, sp. zn. 25 Cdo 3805/2009, Nejvyšší soud dovodil, že provedení lékařského zákroku nelze považovat za projev provozní činnosti, neboť nejde o škodu způsobenou charakteristickými vlastnostmi provozu nemocnice,¹²⁸ jimiž se tato činnost projevuje navenek. Shodně byl lékařský zákrok řešen i v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2012, sp. zn. 25 Cdo 2743/2010.

Podle Bezoušky lze z nové úpravy liberačního (resp. podle něj exkulpačního) důvodu usuzovat, že judikatura k (ne)provozní povaze lékařských zákroků nebude nadále použitelná.¹²⁹ Podle Vojtka se však jedná o příklad rozhodnutí, která dále použitelná jsou.¹³⁰ Taktéž podle již zmiňované judikatury Nejvyššího soudu za účinnosti OZ vychází úprava dle OZ „z *obdobných principů odškodnění, a lze tak i nadále přiměřeně vycházet z dosavadní judikatury*“. V tom

¹²⁵ KARNER, Ernst, ONDREASOVA, Eva. *Odpovědnost za zdroje zvláštního nebezpečí podle nového českého občanského zákoníku z komparativního hlediska*. Sborník Karlovarské právnické dny, 2014, č. 22, s. 129-146.

¹²⁶ Widmer, P., 2005, op. cit., s. 91-92, marg. č. 6.

¹²⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 2000, sp. zn. 25 Cdo 1695/98, Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. 25 Cdo 776/2012.

¹²⁸ Ke zdravotnickým zařízením (a zároveň příčinné souvislosti u provozu) se vyjadřuje také usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 10. 2015, sp. zn. 25 Cdo 3017/2015, dle kterého „*poskytování stravy pacientům není činností zdravotnického zařízení, jejíž povaha (tedy jejíž typické vlastnosti projevující se navenek) by byla způsobilá vyvolat škodlivý následek (smrt pacienta v důsledku úderu do hlavy po pádu z lůžka)*“.

¹²⁹ BEZOUŠKA, Petr. § 2924 Škoda z provozní činnosti. In: HULMÁK, Milan a kol. 2014, op. cit., s. 1602, marg. č. 7.

¹³⁰ Vojtek, P., 2015, op. cit. a Vojtek, P., 2021, op. cit.

samém rozhodnutí zároveň Nejvyšší soud dovodil, že na odpovědnost nemá vliv, že škoda byla způsobena pochybením jiného subjektu, avšak může založit liberační důvod, počítá-li s ním zákon.¹³¹

Lze tak s odkazem na judikaturu shrnout, že fakt, že provozovatel při provozu užije jiný subjekt, ho odpovědnosti za škodu z provozní činnosti nezabavuje. Nadále je však nutné, aby škoda vznikla v příčinné souvislosti s provozem jako takovým, tj. škoda musí být vyvolána zvláštní povahou provozu, který s ohledem na své specifické charakteristické vlastnosti vznik škody připouští a podmiňuje. Škoda z provozu tak dle mého názoru nemůže být způsobena samotným aktivním konáním této osoby, nýbrž v důsledku jeho působení na provoz nebo na věc použitou při provozní činnosti, kdy právě toto působení aktivuje nebezpečnou povahu provozu. Odpovědnost dle § 2924 OZ je tak v tomto směru zjevně užší než odpovědnost dle čl. 4:202 PETL, která stojí na myšlence „prodloužené ruky“.

4.1.2.4. Provozní činnost a protiprávnost

Již výše bylo uvedeno, že odpovědnost za škodu z provozní činnosti dle § 2924 OZ nastupuje bez ohledu na to, zda je činnost vykonávána po právu, či nikoliv. Soulad s právem se dokonce předpokládá. Na odpovědnost nemá vliv ani to, zda provozovatel při provozní činnosti použil jinou osobu. Jiná situace ovšem může nastat tehdy, kdy je škoda způsobena v důsledku protiprávního jednání osoby zúčastněné na provozu, případně v důsledku vadně provedeného díla.

Nejvyššího soudu v usnesení ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. 25 Cdo 2805/2006, dovodil, že provozní činností není škoda způsobená vadně provedenou opravou poškozené věci či nesprávným připojením přístroje do sítě. V posuzované věci totiž příčinou dle Nejvyššího soudu nebylo samotné provozování podnikatelské činnosti, nýbrž pochybení v provedení opravy a při zapojování přístroje do elektrické sítě. V již výše citovaném rozsudku ze dne 25. 11. 2009, sp. zn. 25 Cdo 2429/2007, pak Nejvyšší soud dovodil, že došlo-li ke škodě v důsledku porušení právní povinnosti, a nikoliv v důsledku samotné povahy provozu či věci při něm použité, o škodu z provozní činnosti se nejedná. Obdobně pak rozhoduje Nejvyšší soud i za účinnosti OZ, kdy např. rozsudku ze dne 18. 12. 2019, sp. zn. 25 Cdo 2595/2019, dovodil, že újma způsobená v důsledku fyzického napadení členy ostražky žalovaného není újmou z provozní činnosti.

¹³¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2019, sp. zn. 25 Cdo 1127/2018.

Je zřejmé, že posuzování protiprávního jednání jako potenciální škody z provozní činnosti je nutné postupovat podle principů, které byly nastíněny v předchozí podkapitole. O škodu z provozní činnosti se bude jednat pouze tehdy, je-li způsobena samotnou povahou provozu. O škodu způsobenou povahou provozu nepůjde tehdy, je-li způsobena v důsledku protiprávního jednání, případně v důsledku vadně provedeného díla či jiné smluvní povinnosti.

Důvodem pro zařazení těchto situací pod samostatnou podkapitolu, přestože stojí na obdobných principech jako případy spadající pod podkapitolu předchozí, je posouzení potenciální kolize s principem *nemo turpitudinem suam allegare potest* zakotveném v § 6 odst. 2 OZ. Argument, dle kterého jsou v důsledku výše uvedeného přístupu na provozovatele jednajícího protiprávně vlastně kladeny nižší nároky než na provozovatele, který jedná v souladu s právem, je však třeba odmítnout. Důvodem pro neuložení povinnosti hradit škodu provozovateli ve výše uvedených případech není primárně to, že byla způsobena v důsledku protiprávního jednání, nýbrž to, že nebyla způsobena v souvislosti s povahou provozu. Platí, že k povinnosti hradit škodu podle § 2924 OZ bude povolán pouze ten, kdo provozuje závod nebo jiné zařízení sloužící výdělečné činnosti, jehož povaha je potenciálně nebezpečná pro okolí, tj. ze kterého v důsledku jeho inherentních charakteristik plyne vyšší riziko vzniku škody. Nastíněný přístup tak s principem dle § 6 odst. 2 OZ nekoliduje.

Kromě toho lze také dodat, že naopak plnění povinnosti stanovené zákonem odpovědnost za škodu z provozní činnosti nevylučuje, jak dovodil Nejvyšší soud v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2016, sp. zn. 25 Cdo 564/2015-678, ve kterém se zabýval případem, ve kterém v důsledku udržování určité hladiny vodního toku (kdy plnil povinnost, kterou měl uloženu veřejnou mocí) došlo ke vzniku škody na nemovitosti.

4.1.3. „Povinnosti se zprostit, prokáže-li, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo.“ – liberační důvod

Ohledně liberačního důvodu § 2924 OZ již bylo napsáno výše, že je fakticky rozšířením liberačního důvodu původně stanoveného v § 420a odst. 3 OZ 1964. Takto formulovaný liberační důvod tak představuje korektiv, dle kterého je při splnění předpokladů odpovědnosti dle § 2924 OZ ponechána provozovateli možnost se odpovědnosti zprostit s odkazem na to, že již jistou aktivitu vynaložil.

Předpoklad rozumnosti je nutné v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu vykládat tak, že nejde pouze o taková opatření, která jsou vyžadována smlouvou či právními předpisy, nýbrž

také všechna taková, která se v konkrétním případě jeví jako racionální.¹³² Ke zproštění se odpovědnosti tak zpravidla nebude stačit, prokáže-li provozovatel, že postupoval v souladu se zákonem. Tento závěr je taktéž souladný s tím, že provozovatel za škodu z provozní činnosti odpovídá bez ohledu na to, zda ji vykonává po právu, či nikoliv, jak již bylo výše uvedeno.

Dle mého názoru je nutné na případy, kdy jsou naplněny podmínky odpovědnosti dle § 2924 OZ, aplikovat taktéž liberační důvod dle § 2925 odst. 1 věty druhé OZ, a to přestože liberační důvod dle § 2924 OZ výslovně nezmiňuje, že se provozovatel může zprostit odpovědnosti, prokáže-li, že škoda vznikla v souvislosti s vyšší mocí, či v důsledku vlastního jednání poškozeného nebo neodvratitelného jednání třetí osoby. Zanevře-li provozovatel prostého provozu na opatření k zamezení vzniku škody, které by v rámci řádné péče učinit měl a poškozenému vznikne škoda (nikoliv závažná), která ale byla způsobena vyšší mocí (tj. i kdyby provozovatel veškerá opatření, která lze rozumně požadovat, učinil, poškozenému by škoda vznikla), pak lze uzavřít, že i kdyby existovalo opatření, které by, kdyby jej provozovatel učinil, zabránilo vzniku této škody, takové opatření nelze zahrnout do množiny opatření spadající do řádné péče. Jestliže pak liberační důvod § 2925 odst. 1 věty druhé OZ dopadá na případy, ve kterých nelze předem rozumně vyloučit riziko vzniku závažné újmy, pak by měl tento liberační důvod na základě argumentu *a maiori ad minus*, být aplikovatelný i na případy, ve kterých nelze předem rozumně vyloučit riziko vzniku újmy nikoliv závažné.¹³³

¹³² Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2021, sp. zn. 25 Cdo 1802/2020.

¹³³ K tomu srov. také rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2022, sp. zn. 25 Cdo 1828/2020, ve kterém Nejvyšší soud neshledal provozovatele odpovědným za škodu způsobenou pádem stromu mj. z důvodu, že jeho pokácení nebylo možné považovat za opatření v rámci veškeré péče, kterou lze rozumně požadovat. V daném případě však bylo prokázáno, že žalovaný pravidelnou údržbu zajišťoval.

Závěr

Smyslem a účelem odpovědnosti za škodu z provozní činnosti podle § 2924 OZ je nejen vyrovnání informační asymetrie mezi původcem škody (provozovatelem) a poškozeným prostřednictvím obrácení důkazního břemene o vynaložení veškeré péče, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo, nýbrž také přenést náklady spojené s případnou škodou na provozovatele zařízení, jehož provoz je svou povahou potenciálně nebezpečný pro okolí, resp. je charakteristický vyšším rizikem vzniku škody. Odpovědnost tak lze charakterizovat i jako odpovědnost za riziko, jejímž účelem je taktéž kanalizace nákladů spojených se škodou na toho, kdo má z provozní činnosti prospěch.

Přestože se vzhledem k podobě liberačního důvodu mnoho autorů domnívá, že ustanovení § 2924 OZ zakládá subjektivní odpovědnost, tj. že připouští důkaz opaku podle § 2912 OZ, podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu má odpovědnost povahu objektivní. Závěr o objektivní povaze odpovědnosti lze učinit taktéž na základě jazykového výkladu, úmyslu zákonodárce a podpůrně i z toho, že představuje odpovědnost za riziko.

Ustanovení se pak nevztahuje pouze na podnikatele, nýbrž i na provozovatele zařízení sloužících výdělečné činnosti, kterými jsou dle důvodové zprávy i takové, které nemají platící klientelu, nýbrž jsou financovány z veřejných prostředků. Vzhledem k použitému požadavku výdělečnosti však toto vysvětlení považuji za příliš zjednodušující, přičemž se domnívám, že má-li se ustanovení vztahovat i na provozovatele zařízení, kteří získávají prostředky na provoz skrze veřejné rozpočty, pak pouze tehdy, je-li financování z veřejných prostředků jediným podstatným znakem odlišujícím je od zařízení provozovaných v tržním prostředí.

Za provozní činnost (resp. provoz) je pak možné považovat výdělečnou činnost, která je vykonávána se záměrem činit tak soustavně a která je organizována za použití technologií, věcí či postupů svou charakteristickou povahou vyznačujících se vyšším rizikem vzniku škody pro okolí. Je možné přijmout i názory, dle kterých je provozní činnost vnímána širěji, avšak s tím, že pro vznik odpovědnosti za škodu dle § 2924 OZ musí škoda vzniknout v příčinné souvislosti se samotnou povahou provozní činnosti či věci při ní použité. Pro vznik této odpovědnosti je tak nutné, aby samotný provoz byl způsobilý tuto škodu způsobit. Nepůjde tak o škodu z provozní činnosti tehdy, není-li způsobena v souvislosti s nebezpečnou povahou provozu. Na existenci provozu nemá vliv, zda je zařízení v chodu, či nikoliv, vykazuje-li přesto jeho povaha znaky vyššího rizika. Pro vznik odpovědnosti pak není podstatné, zda je zařízení provozováno po právu či protiprávně, ani zda je jeho provoz vymezen v předmětu činnosti jeho

provozovatele – rozhodující je tedy zejména faktický stav. Jako rozlišující kritérium často bývá považována existence technické náročnosti či složitosti provozu.

Škoda z provozní činnosti může vzniknout také v souvislosti s aktivním konáním osoby použité při provozu. Za takovou škodu však provozovatel podle § 2924 OZ odpovídá pouze tehdy, vznikla-li v konečném důsledku v příčinné souvislosti s provozní činností či věcí při ní použitou, tj. tehdy, spočívalo-li aktivní konání této osoby v působení na provoz, nikoliv na samotného poškozeného.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

Monografie

BUSNELLI, Francesco D., et al. *Principles of European Tort Law: Text and Commentary*. Springer, 2005, ISBN: 978-3-211-23084-8

HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníký slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, ISBN: 978-80-7400-059-1

HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo. Obecná část*. 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, ISBN: 978-80-7400-624-1

HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, ISBN: 978-80-7400-287-8

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, ISBN: 978-80-7400-852-8

LOVĚTÍNSKÝ, Vojtěch. *Objektivní odpovědnost v českém deliktním právu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, ISBN: 978-80-7400-841-2

MELZER, F., TÉGL, Petr, eds. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX, § 2894-3081*. Praha: Nakladatelství Leges, 2018, ISBN 978-80-7502-199-1

PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, ISBN: 978-80-7400-747-7

ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI (§ 2521-3081)*, 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, ISBN 978-80-7598-955-0

ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I, II*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, ISBN: 978-80-7400-108-6

TICHÝ, L., HRÁDEK, J. *Deliktní právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-625-8

Odborné články

VOJTEK, Petr. *Náhrada újmy z provozních činností (vybrané otázky)*. Soudní rozhledy, 2015, č. 6, s. 202-206, ISSN 1211-4405

KARNER, Ernst, ONDREASOVA, Eva. *Odpovědnost za zdroje zvláštního nebezpečí podle nového českého občanského zákoníku z komparativního hlediska*. Sborník Karlovarské právnícké dny, 2014, č. 22, ISBN: 978-80-7502-029-1

KOCH, Bernhard A. *The "European Group on Tort Law" and Its "Principles of European Tort Law"*. The American journal of comparative law, 2005, ISSN: 0002-919X

Internetové zdroje

FINDEJS, S., GAŇO, J., PRUDÍKOVÁ, D., PŘIBYLOVÁ, J. a kol. *Občanský zákoník – Svazek II – Osoby (§ 15-435)*. Ostrava: CODEXIS publishing, 2018, In: CODEXIS [právní infomační systém]. ATLAS Consulting [cit. 2023-11-26]

Ottův slovník naučný. Dvacátýprvní díl. Praha: J. Otto, 1904. s. 353. [Dostupné online](#)

Slovník spisovného jazyka českého [online]. Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky.

Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy pro rok 2023 (dostupné online: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/pravidla-pro-poskytovani-prispevku-a-dotaci-verejnym-vysokym-9>)

TICHÝ, Luboš. K rozlišování mezi tzv. subjektivní a objektivní odpovědností – rozsudek NS o povaze odpovědnosti advokáta za škodu. *Bulletin advokacie*, 2013, č. 1-2 [dostupné online: <http://www.bulletin-advokacie.cz/k-rozlisovani-mezi-tzv.-subjektivni-a-objektivni-odpovednosti>]

2. Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 946/1811 Sb. zák. soud., obecný zákoník občanský

Zákon č. 141/1950, občanský zákoník

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník

Vládní nařízení č. 46/1967 Sb., o vypořádání škod způsobených provozní hospodářskou činností socialistických organizací na hmotném majetku jiných socialistických organizací a o náhradách v investiční výstavbě

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon)

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

Zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon)

Zákon č. 262/2006, zákoník práce

Nařízení Evropského parlamentu a rady (ES) č. 1371/2007 ze dne 23. října 2007 o právech a povinnostech cestujících v železniční přepravě

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

3. Seznam použité judikatury

Zpráva Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 23. 11. 1983, sp. zn. Cpj 10/83

Zpráva Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 11. 7. 1962, sp. zn. 1 Cp 35/62

Stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 21. 5. 1996, sp. zn. Pl. ÚS-st. 1/96

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2000, sp. zn. 25 Cdo 890/2000

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 2000, sp. zn. 25 Cdo 1695/98

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2006, sp. zn. 25 Cdo 3125/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. 25 Cdo 1408/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2007, sp. zn. 25 Cdo 3095/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2008, sp. zn. 25 Cdo 529/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2008, sp. zn. 25 Cdo 2600/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2008, sp. zn. 25 Cdo 769/2006

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2008, sp. zn. 25 Cdo 3113/2006

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. 25 Cdo 2805/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2009, sp. zn. 25 Cdo 2533/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2009, sp. zn. 25 Cdo 2429/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2011, sp. zn. 25 Cdo 1117/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2011, sp. zn. 29 Cdo 116/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 25 Cdo 2614/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2012, sp. zn. 25 Cdo 2743/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2012, sp. zn. 25 Cdo 3805/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. 25 Cdo 776/2012

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. 25 Cdo 776/2012

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 4. 2014, sp. zn. 25 Cdo 3997/2013

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 4. 2014, sp. zn. 25 Cdo 3997/2013

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2492/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 4. 2015, sp. zn. 25 Cdo 1668/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2015, sp. zn. 21 Cdo 1132/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 10. 2015, sp. zn. 25 Cdo 3017/2015

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2016, sp. zn. 25 Cdo 564/2015-678

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2017, sp. zn. 23 Cdo 4321/2017

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2018, sp. zn. 32 Cdo 2197/2016

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2019, sp. zn. 25 Cdo 1127/2018

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2019, sp. zn. 25 Cdo 2595/2019

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 2. 2020, sp. zn. 25 Cdo 2681/2019-II.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2020, sp. zn. 23 Cdo 2321/2020

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2021, sp. zn. 25 Cdo 1802/2020

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2021, sp. zn. 25 Cdo 2387/2020

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 3. 2022, sp. zn. 25 Cdo 3256/2021
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2022, sp. zn. 25 Cdo 1828/2020
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2022, sp. zn. 25 Cdo 233/2022
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2022, sp. zn. 25 Cdo 1552/2021
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 8. 2022, sp. zn. 25 Cdo 3704/2021
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2022, sp. zn. 25 Cdo 2102/2021
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 3. 2023, sp. zn. 25 Cdo 2571/2021
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2023, sp. zn. 25 Cdo 1152/2021
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2023, sp. zn. 25 Cdo 2654/2022
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13. 11. 2019, č. j. 11 Co 256/2019-105
Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 3. 4. 2002, sp. zn. 20 Co 392/2001

4. Seznam ostatních zdrojů

Vládní návrh občanského zákoníku z roku 1937

Principy evropského deliktního práva (PETL)

Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz

Odpovědnost za škodu z provozní činnosti podnikatele

Abstrakt

Tato diplomová práce se věnuje odpovědnosti za škodu z provozní činnosti podle § 2924 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník („OZ“), přičemž jejím cílem je vymezit předpoklady této odpovědnosti, a to se zaměřením na pojem provozu. Práce se věnuje taktéž výkladu systematickému, zejména za účelem negativního vymezení provozu dle § 2924 OZ, analyzuje smysl a účel právní úpravy, jakož i odpovídá na otázku, zda lze povahu skutkové podstaty považovat za objektivní, či subjektivní, přičemž současnou právní úpravu porovnává s úpravou předchozí a úpravou PETL. Práce je zaměřena zejména na judikaturu Nejvyššího soudu, ze které si klade za cíl dovést obecné závěry. Kromě toho se okrajově věnuje také příbuzným skutkovým podstatám odpovědnosti za škodu, zejména za účelem negativního vymezení provozu.

V práci bylo dovozeno, že provozem se rozumí výdělečná činnost, která je vykonávána se záměrem činit tak soustavně a která je organizována za použití technologií, věcí či postupů svou charakteristickou povahou vyznačujících se vyšším rizikem vzniku škody pro okolí způsobeným zpravidla jeho technickou náročností. Pro vznik škody z provozní činnosti je nutné, aby škoda vznikla v souvislosti se samotnou povahou provozu, který se vykazuje potencialitou hrozícího vzniku škody, protože je otázka vymezení škody z provozní činnosti taktéž do značné míry otázkou kauzální. Pro vznik odpovědnosti je tedy nutné, aby provoz byl způsobilý tuto škodu způsobit ze své samotné povahy. Za škodu z provozní činnosti tak nelze mimo jiné považovat škodu vzniklou v souvislosti s aktivním jednáním osoby zúčastněné na provozu směřovaným přímo vůči poškozenému.

Práce je zaměřena zejména na odpovědnost podnikatele, nicméně je v ní taktéž přednesen možný kompromisní výklad pojmu zařízení sloužícího výdělečné činnosti, který se pokouší o korespondenci mezi záměrem zákonodárce vyjádřeným v důvodové zprávě a teleologickým výkladem.

Klíčová slova

provozní činnost, odpovědnost podnikatele, náhrada škody

Liability for damage caused by business operation of an entrepreneur

Abstract

This thesis deals with the liability for damages from operational activities according to § 2924 of Act no. 89/2012 Coll., the Civil Code (“CC”), with the aim of defining the prerequisites of this liability, focusing on the concept of operation. The thesis also focuses on systematic interpretation, in particular for the purpose of negative definition of operation according to § 2924 CC, analyzing the meaning and purpose of the legal regulation, as well as answering the question whether the nature of the regulation can be considered as objective or subjective, comparing the current legal regulation with the previous regulation and the PETL regulation. The work focuses particularly on the case law of the Supreme Court, from which it aims to draw general conclusions. In addition, it also peripherally evaluates the related facts of liability for damages, in particular in order to negatively define the term operation.

The thesis concludes that an operation is a gainful activity which is carried out with the intention of doing so on a continuous basis and which is achieved using technologies, objects or procedures which, by their characteristic nature, are characterized by a higher risk of damage to others, generally caused by their technical complexity. In order for damage to arise from an operational activity, it necessarily needs to be in connection with the very nature of the operation, which is characterized by the potential for imminent damage, so that the question of the definition of damage from an operational activity is also to a large extent a question of causality. In order for liability to arise, it is therefore necessary that the operation shall be capable of causing the damage by its very nature. Thus, damage caused by an active conduct of a person involved in the operation directed directly against the victim cannot be considered as damage from operational activities.

The thesis focuses mainly on the liability of the entrepreneur, but it also presents a possible compromise interpretation of the concept of a profit-making establishment, which attempts to correspond between the legislator's intention expressed in the explanatory memorandum and a teleological interpretation.

Key words

operational activity, liability of the entrepreneur, compensation for damages